

CBS: Al undervisning suspenderes

Stor demo' ved Christiansborg d. 20. april.

– Mandag d. 23 april, udsigt til konflikt – Hvis overenskomstforhandlingerne bryder sammen, og der bliver konflikt fra d. 7. maj vil det gribe ind i afvikling af eksamensforberedelse og i værste fald også i skriftlig eksamen, som mange steder starter 20. maj.

”Lockout betyder, at arbejdsgiverne midlertidigt opsiges ansættelsen for dem, som er medlemmer af fagforeninger i en ok-konflikt. Men nogle er ikke medlemmer – herunder mange af vores udenlandske kolleger - så nogle studerende vil få undervisning og andre ikke. Det er jo helt ulige betingelser”, siger **lektor Ole Helmersen**, som er fællestillids-repræsentant for DMs medlemmer.

”På CBS har ledelsen derfor fornuftigvis meldt ud, at i tilfælde af lockout, vil al undervisning blive suspenderet: De studerende skal jo ikke være ulige stillet som i et lotterispil. Og konflikten skal heller ikke medføre splid mellem kolleger på fagene, kan jeg tilføje ...”

SDU: Ledelsen tøver

På SDU har tillidsfolk prøvet at overtale ledelsen til, at lukke al undervisning ned:

”Ledelsen har meldt ud, at al undervisning vil blive suspenderet., s å de studerende stilles ens, hvad angår undervisningsafvikling. For hvad med dem, som har lovkrav undervisning, eller som skal deltage i obligatoriske laboratorie-øvelser? Og på SDU er der tilmed det særlige forhold, at nogle lærere og studerende kommer langvejs fra, og måske ikke kan komme frem”, **fortæller fælles-tillidsrepræsentant**

Bjarne Andersen. ”Det er jo kaotisk, så det mest hensigtsmæssige ville være at lukke al undervisning. Men det har ledelsen nølet med – de vil ikke være det eneste uni, som gør det ...”

Ledere er undtaget

Udsigten til konflikt og lockout har skabt masser af turbulens:

”Der er rejst masser af lavpraktiske spørgsmål: Skal jeg tage hjem, hvis jeg er til konference i Kina (svar: ja). Hvis jeg er ph.d.-studerende i sidste fase, får jeg så fristforlængelse? Skal jeg tage hjem, hvis jeg er på mit lange udlandsophold (svar: nej, du har fået dispensation). Og så videre”, forklarer Helmersen.

”Men der er også stillet store principielle spørgsmål: Hvorfor skal vi strejke, fordi vi skal være solidariske med skolelærerne? Nogle ansatte har desværre ringe forståelse for solidaritet, samtidig med at det kan skabe kollegial splid, at nogle er medlem af fagforeninger og andre ikke...”

Nogle ansatte har også brokket sig over, at de er lockout'et med henvisning til, at de er ”ledere”. Og på nogle uni'er har ledelser undtaget nogle med henvisning til det samme, selv om de pågældende ikke har lederbeføjelser. SDU-tillidsmanden har en klar fortolkning:

”Man er jo ikke leder, fordi man er professor og har mus-samtaler. Man er leder, når man er i lønramme 36+, når man har økonomisk ansvar og har instruktionsbeføjelser over personale”.

Dårligere specialer

- efter fremdriftsreformen. Måske sund niveau-sænkning, siger centerleder

6

Utilfredshed med forskningsfond 8

Tre ud af fire afviste ansøgere er utilfredse med begrundelserne for afslag

Ny miljø sag til AUs forskere 10-13

Esben Lunde vil ikke grave mere i Landbrugspakkens forudsætninger, men oppositionen presser på – og så er der mere giftigt arbejde til AU

Norge: Kontroversiel lakseforskning

Mens der er konflikt om landbrugsforskning herhjemme, så har Norge laks, olie, minedrift

14-17

TEMA: Politikmageri

18-25

Det politik-forberedende Gersing-udvalget stillede 37 forslag. FORSKERforum spotter nogle centrale, som kan blive en realitet for uni-sektoren

Trumps politik påvirker

folks tro på videnskab og fakta, siger amerikansk forsker i klimakommunikation.

28

ESSAY

OK18 - No such thing as a free lunch!

Arbejdsgiverbetalt spisepause. Det lyder langt bedre, end det er. Det offentlige har ikke store buffeter med fri bar og chokolade-fontæne. Det ved vi jo godt, men fremstillingen af spisepausen i det offentlige har på det seneste fået en drejning i nogle kommentarer. Der er tale om, at spisepausen er en del af arbejdsdagen, fordi den ansatte stadig passer sit arbejde under frokosten. Man står til rådighed og kan ikke forlade arbejdspladsen. Spisepausen er en del af retningslinjerne for arbejdsforhold, som forfædre og formødre har tilkæmpet sig. Spisepausen er og har altid været en integreret del af vores overenskomst. Nu ved overenskomstforhandlingerne her i 2018 (OK18) skal vi kæmpe videre og igen kæmpe om samme sag.

En kendt regel lyder: **‘There is no such thing as a free lunch!’** Det er en gammel regel og ikke en nylig indsigt i Moderniseringsstyrelsen. Betydningen er heller ikke, at den betalte frokost skal afskaffes. Med udtrykket menes, at selvom noget måske forekommer frit og betalt af andre, så er der altid en pris, der skal betales eller er blevet betalt.

Sådan er det også med den arbejdsgiverbetalte spisepause. Vær sikker på, at den spisepause er blevet betalt og er en del af vores lønpakke. Den konkrete og faktiske betaling gemmer sig i glemslens tager. Og det er en del af det ulykkelige i sagen.

Sammenligningen mellem løn i det offentlige og det private har på det seneste fået en drejning mod udviklingen af lønnen. Altså om lønnen er steget mere i det offentlige end i det private. Så kan man skændes om nogle små andele

afhængigt af, om indekseringen startes det ene eller det andet år. Kraka konkluderede i midten af marts, ‘at 2008 er et ekstremt udgangspunkt, og at der på langt sigt ikke ser ud til at være hverken løngab eller efterslæb. Dette bør parterne tage bestik af i deres fælles bestræbelser på at undgå en storkonflikt.’

“ Som VIP-ansatte har vi gode grunde til at mene, at vi allerede selv har betalt for frokostpausen. Og faktisk har vi betalt den flere gange, og både på lønsiden og i arbejdstimer.

Men i modsætning til den relative udvikling er det ikke vanskeligt at se forskel på absolutterne. Som en tidligere leder (FORSKERforum #312) gav eksempel på, er lønnen for en Djøf-kandidat 25% højere i det private, end hvis kandidaten var blevet ansat som VIP på et dansk universitet. En del af den manglende løn i det offentlige findes placeret i spisepausen.

Så er der spørgsmålet om arbejdstid. En del videnskabeligt personale har den opfattelse, at kontroversen om spisepausen slet ikke kan angå dem. Undervisning og vejledning har ikke indbygget spisetider. Desuden, når den faktiske arbejdsuge er på langt over 37 timer – undersøgelserne viser gennemsnit på over 44 timer

om ugen – forekommer det yderligere mærkeligt med arbejdsgiverens problematisering af, hvorvidt 2,5 timer er en del af de 37 betalte arbejdstimer. I en nylig sag, hvor Arbejdstilsynet måtte indblandes, lå den ugentlige arbejdstid mellem 50 og 55 timer (FORSKERforum #301). Yderligere betales der ikke overtid for VIP-ansatte!

Så som VIP-ansatte har vi gode grunde til at mene, at vi allerede selv har betalt for frokostpausen. Og faktisk har vi betalt den flere gange, og både på lønsiden og i arbejdstimer.

Akademikerne har udarbejdet en glimrende oversigt, **‘Fakta-univers om den betalte spisepause’** (AC.dk). Historisk belyses sagen tilbage fra 1921. Men i 2017 startede spisepause-krigen med udmeldingen om, at arbejdsgiver siden da ikke ønsker at fjerne den betalte spisepause, men at de lokale ledelser kan!

Det er vanskeligt at forestille sig andet end, at når de økonomiske tommelskruer spændes, så ser det lokale regnestykke simpelt ud for lederne. 2,5 timer er 7,2% af arbejdstidens 34,5 timer. Væk med frokosten!

Så skal alle arbejde længere, undervise flere timer osv. – og uden forhandling mellem overenskomtparterne eller en tilsvarende forhøjelse af lønnen! Ledernes næste trin kan forudses til: Nu er der ikke længere brug for alle medarbejdere. Hvem skal vi fyre? Så er den ‘free lunch’ betalt, for jeg ved ikke hvilken gang!

OK18 handler om os og vores arbejdsforhold. Spisepausen er et af de centrale spørgsmål! Lad os håbe, at arbejdsgiverne kommer til fornuft og pakker truslerne væk.

March for Science

- startede som protest mod 'fake news', men er stadig en sag at kæmpe for, sagde DM's formand om årets begivenhed

– Søndag d. 22. april –

Vejrguderne holdt med videnskaben, da March for Science den 22. april blev afholdt for anden gang i Danmark. Solen skinnede og gav perfekte betingelser for en folkelig manifestation til fordel for videnskaben.

Det gode vejr til trods var det dog ikke muligt at samle samme tilslutning som året før. Da marchen startede sidste år, vurderede politiet, at der var omkring 400 deltagere. I år var det godt 200 personer, der var stimlet sammen på den lille plads ved Niels Bohr Institutet med bannere, badges og skilte med budskaber om, hvor vigtig videnskaben er.

En lille hurdle for arrangementet var måske de verserende overenskomstforhandlinger, der fyldte overskriftene. Og måske spillede det også ind, at Donald Trumps fake news og uvilje til at anerkende den videnskabelige dokumentation og hans valgkampagne. I det efterfølgende år er 'fake news' blevet "normaliseret" som et tema i den offentlige og politiske dagsorden, og nyhedens interesse har fortaget sig.

Fakta frem for følelser

Måske har March for Science gennemført sin mission. Det spørgsmål adresserede **DM's formand Camilla Gregersen** meget passende, da hun talte ved Niels Bohr Institutet inden marchens begyndelse.

"March for Science tog udgangspunkt i Trumps videnskabs- og klima-benægtelse. Men det vil være alt for overfladisk at reducere March for Science til kun at handle om Trump. Det centrale er, at videnskaben skal danne grundlag for politiske beslutninger," sagde hun.

Som aktuelle eksempler nævnte hun debatten om ulve i Danmark, hvor frygt og følelser overdøver de videnskabelige fakta om risikoen for ulveangreb, samt det politiske ønske om et burkaforbud, på trods af undersøgelser, der viser, at burkaen stort set ikke benytte herhjemme.

"Der er alt for mange følelser," slog hun fast og tilføjede "det er helt legitimt at politikere ønsker en bestemt kurs, men vi

Foto: Mads Bak, DM

kan ikke acceptere, at de ikke inddrager viden i deres beslutninger. Det er, hvad vi står op for i dag."

Herefter dannede optøget sig og vandrede ind mod Nørreport, hvor man drejede sydover og endte ved Forum, hvor messen "Science" samtidig blev holdt. Og efterhånden som gruppen strakte sig ud, og andre folk sluttede sig til undervejs, blev det alligevel et ganske pænt og synligt optog, der drog igennem København.

Talsperson: Folkeligt initiativ

Men det var ikke kun i hovedstaden, der blev marcheret. Både i Århus og Aalborg var der tilsvarende March for Science-arrangementer.

Siden arrangementet sidste år så dagens lys for første gang, er March for Science blevet organiseret som forening med stiftende generalforsamling og registrerede medlemmer. Men foreningens

ene talsperson, **videnskabsjournalisten Jens Degett** – den anden talsperson er **astrofysikeren Anja Andersen** – lægger vægt på, at March for Science er et folkeligt initiativ, og ikke en lobby-gruppe af forskere.

"Der er forskere med, men det er ikke det, der dominerer foreningen. Det er helt almindelige mennesker, der mener, at forskning er vigtigt, at beslutninger skal tages på et oplyst grundlag, og der ikke skal manipuleres med forskningen," fortæller han.

Degett mener ikke, March for Science endnu har opfyldt sin mission: "Nej. Jeg vil sige det sådan, at hele diskussionen om 'fake news' og manipulation af viden er noget, der aldrig stopper, og det skal fortsætte med, at man indvolverer folk i demokratiske processer om, hvordan viden og forskning skal udvikles.

lah

Højesteret:

Deltidslærere har ikke krav på pension

Højesteret har dårlige nyheder til deltidslærerne, for i en principiel sag afvises, at d-vip'ere har ret til pensionsbidrag på linje med de fastansatte vip'ere. Selv om deltidslærerne faktisk udfører en delmængde af fast-vip'ernes arbejde, så kan deres kvalifikationer / færdigheder ikke sammenlignes, mener dommerne. Og derfor kan d-vip'erne ikke gøre krav på pensionsbidrag på linje med de fastansatte professorer, lektorer og adjunkter.

Højesteret stadfæster således Østre Landsrets dom fra november 2016 (SE FORSKERforum nyhed). Fagforeningerne DM / Djøf oplevede at uni'ernes ledelsessystem er uvillige til at opgradere d-vip'ernes status og prøvede derfor at gøre det via retssystemet. Fire d-vip'ere fra RUC har været prøvesag på forskelsbehandling: Som "videnskabelige assistenter" udførte de i praksis samme opgaver som fastansatte (fx som underviser, fagansvarlige eller 'huskoordinator'). Fagforeningerne prøvede med retssagen at få afgjort en mangeårig principiel strid om d-vip'ernes status og rettigheder, herunder om retten til pension.

Sagsøger: Formelle argumenter – ikke virkelighedens

Men Højesteret anerkender heller ikke denne ligestillings-status med henvisning til, at fast-vip'erne (professorer, lektorer, seniorforskere og adjunkter) har særlige forskningsbaserede pligter, som d-vip'erne ikke har.

"Dommens præmisser bygger på det formelle system med stillingskategorier osv. men det svarer ikke til, at vi på RUC udførte samme arbejde som de fastansatte", siger en af sagsøgerne **Tom T. Kristensen**, som har været d-vip'er i årtier, men som er gået på pension mens denne sag har verseret gennem retssystemet. "En principiel anerkendelse ville have været godt for sektorens mange

“ Det er da ulogisk, at nogle skal have pension, fordi de arbejder i 37 timer, mens dem med 20 timer med samme arbejde ikke har ret til det.

Tom T. Kristensen

tusinde deltidansatte på ringe løn- og ansættelsesvilkår. Men det mente dommerne altså ikke. Det er et stort nederlag for os sagsøgere og for fagforeningerne”.

”Det er da ulogisk, at nogle skal have pension, fordi de arbejder i 37 timer, mens dem med 20 timer med samme arbejde ikke har ret til det. Men sådan skal det altså ikke være. Fagforeningerne har loyalt ført d-vip'ernes pensionskrav til højeste instans. Nu må fagforeningerne så søge andre veje til at sikre d-VIP'erne rimelige ansættelses-vilkår...”

Gersingudvalg: Undgå nogle deltidslærere

Også på andre måder er d-vip'erne i modvind. Det såkaldte **Gersing-udvalg** om Bedre universitetsuddannelser foreslår, at uni'erne skal reducere brugen af eksterne lektorer, som ikke har en hovedstilling uden for uni' (SE FORSLAG 32). Hertil siger Tom T. Kristensen:

”Forslagsstillerne går jo ud fra en ideel verden, som ikke findes. De forestiller sig, at alle fag kan gøre som jura, hvor privatpraktiserende advokater står i kø for at undervise og øse af deres specialviden! Men uni'erne har svært ved at rekruttere. Derfor er gruppen af d-vip'er uden fuldtidsjobs vokset...”, siger han. ”Helt bortset fra, at forslaget lugter langt væk af nedvurdering af d-vip'ere. Som om vi ikke har 'praksiserfaring' og som om nogens erhvervsrelaterede 'praksiserfaring' er meget bedre end andres ...”

AU-forskernes f

Forskerne garanteres anonymitet. Og myndigh

Dekan Niels Christian Nielsen.

Prodekan Kurt Nielsen.

”Undersøgelsens kommissorium ser overordnet meget fornuftigt ud”, siger professor em. Heine Andersen, som for to år siden opfordrede AUs ledelse til at gennemføre en analyse af de problemer, som AU-forskere oplevede i forbindelse med sagen om Landbrugspakken (Gyllegate).

Dengang og siden har der løbende været mistanker om, at AUs miljøforskning sættes under pres. AU-rektor har hidtil håndteret debatten ved at lave støtteklæringer til forskerne på området.

Men da POLITIKEN (2. februar) offentliggjorde en spørgeskema-undersøgelse, hvor 7 % af de adspurgte forskere fortalte, at de har oplevet (politisk) pres på deres faglige arbejde, besluttede Rektor at der skal gennemføres en særlig undersøgelse blandt AUs forskere, herunder for dem, der laver myndighedsbetjening.

Kommissorium: Pres internt eller eksternt

Kommissoriet er lavet af de fire formænd for Akademisk Råd samt fælles-tr' for det akademiske personale – og samme gruppe skal være Styregruppe.

Heraf fremgår, at undersøgelsen skal afdække ”**hvorvidt forskere ved Aarhus Universitet presses til at ændre, tilbageholde eller undlade at publicere forskningsresultater, samt identificere i hvilken kontekst dette måtte forekomme. Ydermere skal det undersøges, om dette eventuelle pres kommer fra eksterne interessenter eller internt fra ledelse eller andre medarbejdere**”.

Undersøgelsen skal omfatte alle forskere, men dens design skal tage særlig højde for ”**de særlige omstændigheder, der omgiver myndighedsrådgivning / -betjening**”.

Undersøgelsen skal laves af et eksternt konsulentfirma.

Processen er, at der skal laves en

orskningsfrihed

hedsforskningen får særlig opmærksomhed

DCE-direktør Hanne Bach. Chefkonsulent og koordinator Poul Nordemann Jensen.

Lederne i AUs miljøforskning kan komme i fokus.

anonym spørgeskema-undersøgelse på hvert institut for at klarlægge eventuelle problemers omfang. Der skal så laves en kvalitativ analyse baseret på fortrolige interviews med enkeltpersoner, evt. med grupper. Der laves tilbundsående analyse af oplevelser fra forskere med særlige problemer.

Heine Andersen: Hvad med skriftlige dokumenter?

Heine Andersen ser positivt på undersøgelsen, men undrer sig over et par elementer:

”Det er udmærket, at spørge til forskeres oplevelser af pres (i skema eller i interviews). Men hvis der faktisk viser sig, at der har været belastende sager med konflikter med offentlige myndigheder eller interne ledere, burde konsulenten have mulighed for at spørge til dokumentation - fx i form af skriftlige dokumenter og mails – hvilket kunne kvalificere forskeres udsagn. Der står heller ikke noget om, at de interne ledere kan udspørges”, siger han.

”Der står ikke noget om, hvornår rapporten frigives. Der står, at rapporten skal leveres til ledelsen med kommentarer fra Styregruppen. Men betyder det, at ledelsen kan styre offentliggørelsen...?”

Rapporten skal være færdig i begyndelsen af september, hvorefter den skal indgå i Akademiske Råds seminar en måned efter).

”Man tager afsæt i forskernes oplevelse, så det er en svaghed, at man kun interviewer. Hvis der findes et pres, så kunne . men hvis det nævnes ikke eksplicit, at man vil undersøge intern kommunikation (mails, sms) i forbindelse med konkrete cases. Hvis det ikke inddrages, vil det svække undersøgelsen.

Ombudsmanden skal på den igen: Forskningsfrihedens grænser

Professor em. Heine Andersen var i september til møde med Ombudsmanden, hvor han spurgte til en præcisering af grænserne for forskeres ytringsret. Han var tilfreds med Ombudsmandens markering af, at denne ikke mener, at forskere har begrænset ytringsfrihed, når de udtaler sig som led i tjenesten. Men Ombudsmanden var dog uvillig til at markere, hvilke grænser, der er for denne ytringsfrihed.

Heine Andersen bad derfor Ombudsmanden om præcisering af hvad forskere må sige i tjenesten – dvs. i deres forskerrolle - når de udfører myndighedsbetjening?

Ombudsmanden bad om Institutionsstyrelsens udtalelse på disse spørgsmål, og herfra lyder det, at der kan være tale om ”legitime begrænsninger af hensyn til myndighedens interne beslutningsprocesser”. Styrelsen henviser til en betænkning om offentligt ansattes ytringsfrihed fra 1987.

'Skræmmende fortolkning

”Styrelsen mener tilsyneladende, at uni-forskere kan inddrages i selve den politiske beslutningsproces – fx i Miljøministeriet / Miljøstyrelsen – og det begrænser deres ytringsfrihed”, siger **Heine Andersen**.

”Det er en virkelig skræmmende fortolkning. Her gør man 'sektorforskere', som laver myndighedsbetjening for et ministerium, til en slags embedsmænd med loyalitetspligt overfor en minister! Det vil i givet fald være en politisering af forskningen, som vil true uni-forskernes uafhængighed og troværdighed.

Styrelsen inddrager ikke lærdommen fra moderniseringen af standardkontrakterne 2017, hvor 'mundkurvs-pålæg' blev fjernet. Der henvises til en gammel betænkning fra en tid, hvor der ikke fandtes 'sektorforskning' på universiteterne, og hvor der var

Det er en virkelig skræmmende fortolkning. Her gør man 'sektorforskere', som laver myndighedsbetjening for et ministerium, til en slags embedsmænd med loyalitetspligt overfor en minister! Det vil i givet fald være en politisering af forskningen, som vil true uni-forskernes uafhængighed og troværdighed

Heine Andersen

klare adskillelser – armlængde - mellem uni-forskere og ministeriers embedsmænd. Det bliver interessant at se, hvad Ombudsmanden siger til det”.

Institutionsstyrelsen svarede ikke

Ifølge Heine Andersen svarer Institutionsstyrelsen slet ikke på andre af sagens spørgsmål, som han beder Ombudsmanden om at udrede:

”Kan ledelsen på et universitet, der udføre en myndighedsopgave, forlange at skulle godkende en forskningstekst (rapport, analyse, notat), før forskerne må offentliggøre den?”

”Er det lovligt, når KUs kodeks siger, at en ekstern part kan kræve udsættelse af offentliggørelse i 3 måneder med henvisning til at 'resultater kan påvirke den eksterne parts interesser' - for det kan en ekstern part jo altid påstå?

Heine Andersen er spændt på Ombudsmandens afklaring af spørgsmålene. Der kan gå et halvt år, før de foreligger.

jø

jø

Bedre fremdrift giver jævne

Vejledere råder studerende til at tage de nemme og sikre løsninger i specialet, indikerer undersøgelse på AU

Fremdriftsreformen virker, men prisen er blandt andet specialer af dårligere kvalitet. Det indikerer en undersøgelse, som tre didaktik-forskere på AU's samfundsvidenskabelige fakultet (BSS) har lavet.

Først og fremmest viser undersøgelsen, at alle kandidatuddannelser på fakultetet bliver gennemført væsentligt hurtigere end før fremdriftsreformen blev indført i 2014. Eksempelvis bliver der på Samfundsfag-uddannelsen i gennemsnit optjent 31,4 ECTS-point pr. semester i foråret 2017. Tre et halvt år før var tallet kun 20,1.

Men det forcerede studietempo har en pris. Det mener i hvert fald nogle af de specialevejledere og -bedømmere, der har medvirket i spørgeundersøgelsen. 37 procent svarer nemlig, at specialerne generelt er fagligt svagere end før fremdriftsreformen. Dertil kommer at 24 procent vurderer, at specialerne i mindre grad end før bygger på empiri, de studerende har indsamlet, og at 20 procent angiver, at de studerende i mindre grad arbejder sammen med eksterne parter om specialet.

Mindre selvstændighed

"At skrive et godt speciale kræver tid til refleksion. Da denne tid er skåret ned, bliver specialerne lidt mere 'standardspecialer'. (...) hvis der nu i takt med speciallearbejdet skrider frem, viser sig en langt mere interessant problemstilling, end den der er udgangspunktet, er der ikke tid til at forfølge denne."

Sådan lyder et af de anonyme udsagn, der nævnes i rapporten.

Lektor Gitte Wichmann-Hansen, der er projektleder på undersøgelsen, noterer, at det trods alt ikke er helt galt, da størstedelen af vejlederne – 61 procent – ikke mener, de kan konstatere en forskel i specialernes faglige styrke. Men hun mener alligevel, der er tendenser i undersøgelsen, som rejser nogle vigtige spørgsmål.

"Det er altid spørgsmålet, hvad man vil definere som styrker. Men en central målbeskrivelse for specialer er, at man skal demonstrere selvstændighed. Vores resultater viser, at selvstændigheden til en vis grad er faldet. En del af vejlederne

vurderer, at der sker mindre indsamling af empiri, og at de studerende i mindre grad er i kontakt med eksterne parter."

Udfordret: Specialet ikke længere kronjuvelen i studiet

Gitte Wachmann-Hansen nævner også, at nogle af vejlederne i de åbne svar fortæller om mindre grundigt analysearbejde, mindre risikovillighed, og i det hele taget færre originale specialer.

"Det synes jeg er værd at hæfte sig ved, for det udfordrer vores ide om, at specialet er universiteternes kronjuvel, der hvor man laver et forskningslignende arbejde,

der skal dokumentere, at de studerende har udviklet kompetencer til selvstændigt at producere viden" siger Gitte Wichmann-Hansen.

Hun peger dog også på, at færre bliver forsinkede, og det i sig selv er et fremskridt, også ud fra et lærings-perspektiv.

"Det er godt at kunne lave et stykke arbejde inden for en tidsgrænse. Og vi kan se, at de studerende er blevet bedre til at styre deres tid. Dem, der før har hængt i bremsen, kommer igennem, og vejlederne sætter ind med meget mere processtøtte," fortæller hun.

Hun mener, rapporten lægger op til en

Djævelens advokat: Sund niveau-sænkning

Det er ikke kun negative røster, der høres om fremdriftsreformen og dens konsekvens i form af kortere og mindre ambitiøse specialer. **Centerleder Thomas Harboe** fra KU-Samf's Pædagogisk Center hilser det velkommen at specialerne bliver mindre ambitiøse og spiller dermed djævelens advokat i spørgsmålet om kvalitet.

"Mindre ambitioner er i mine øjne kun en god ting. For det første vil jeg mene at mange specialer før fremdriftsreformen var på et for højt niveau. Jeg har læst mange specialer fra før fremdriftsreformen, der var små ph.d.-afhandlinger, men som til gengæld tog en krig at skrive! For det andet kan man med samme ret hævde at det at skrive et speciale på den afsatte tid i sig selv er en vigtig kompetence. Det bør ikke være sådan, at man kan lettere kan få 12 for et speciale, der har været længere tid undervejs. Sådan var det meget før fremdriftsreformen," siger Thomas Harboe.

Fremdriftsreformen løste et etisk problem

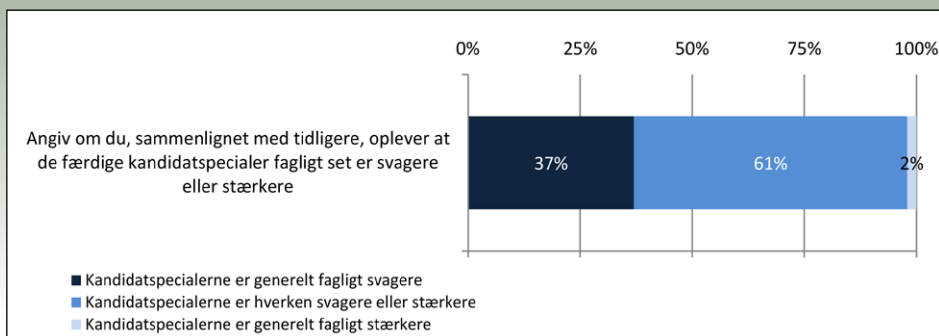
Han mener også, fremdriftsreformen hjælper universiteterne med at løse et etisk problem, de ikke selv har været i

stand til at tage ordentligt hånd om.

"Fremdriftsreformen fik gjort op med specialesumpen, og dermed med et alvorligt etisk problem for universiteterne. Vi har ikke længere speciale-studerende, der hænger fast i en ond spiral omkring deres specialeskrivning i 5-10-15 år. Det ser jeg måske som den største gevinst ved fremdriftsreformen. En etisk gevinst som mange vejledere måske lidt glemmer. Så når vi taler om specialer er jeg ret positiv overfor fremdriftsreformen."

Specialer har jo ofte været kilden til virksomheder, forsknings- udviklingsprojekter, nye jobs osv. Er det ikke et tab for samfundet, hvis man lukker ned for den originalitet og nytænkning, der tidligere har kunnet blomstre i specialerne?

"Jeg mener godt, at man kan lave empiriske specialer på et halvt år, også specialer på et højt niveau. Det handler om at skære specialet til, så man går i dybden med det udvalgte. Og så handler det om, at den studerende og vejleder i fælleskab får lavet en projektplan, der tager højde for det, der skal laves. Man kan eventuelt tage tilløb til specialet i særlige specialerrettede kurser i semestret før, og på den måde komme i dybden."

Spesialevejledere på AU BSS melder om mindre indsamling af empiri, færre eksterne samarbejder og generelt dårligere specialer efter fremdriftsreformen. Kilde: Kvalitet i specialer (Aarhus BSS)

åben diskussion om formål og vægtning af specialet.

”Universiteterne er kendte for at give arbejdsgiverne nogle kandidater, der kan agere selvstændigt, sætte sig ind i komplekse problemstillinger og overskue et projekt, der stikker på afveje. Så vi må diskutere, om universiteterne stadig skal tænke specialet som kronjuvelen. Vi kan jo vælge at reducere den og sige, det mere skal ligne en hovedopgave. Det er en diskussion værd.”

Prodekan: Speciale-tid overskrides ikke længere

Rapporten om specialernes kvalitet peger imidlertid ikke entydigt på, at det går den forkerte vej. Karaktergennemsnittet har således holdt sig nogenlunde på samme niveau. Per Andersen, der er prodekan ved AU Aarhus BSS på AU, vil ikke afgøre, om man skal tro mest på karaktersnittet eller vejledernes udsagn, når det gælder udviklingen af specialekvaliteten.

”Vi har en karakterskala, der er veldefineret, vurderingskriterierne er de samme, vi har censorer på. Men jeg kan og vil ikke underkende vejledernes opfattelseoplevelse af, hvad der foregår. Jeg vil godt anerkende, at noget har forandret sig – om det er kvalitet, processen eller muligheden for at fordybe sig, skal jeg ikke afgøre. Men i forhold til karaktergivningingen gør vi det, vi altid har gjort,” siger han.

Han peger på, at fremdriftsreformen primært har gjort op med en mulig tendens, der har været til at acceptere, at et speciale almindeligvis går over tid, tager den tid, et speciale tager. Men han peger også på, at der er meget forskellige traditioner for specialer og graden af forventet originalitet, alt efter fagområder.

”Jeg tror ikke, at præmissen for specialer på alle områder er presset. Så nu må vi arbejde på, hvordan vi kan understøtte de fag, der er særligt udfordret,” siger han og nævner som eksempel muligheden for, at studerende kan få specialevejledning allerede i 3. semester af kandidatuddannelsen, med henblik på at forberede specialet.

lah

'Fremdriftsreformen koster på kreativiteten

Samme dag, AU offentliggjorde rapporten om fremdriftsreformens betydning for specialekvaliteten, var der konference på DPU-Emdrup for at diskutere præcis samme problemstilling – reformens konsekvenser for det studie-ideal, der findes på universiteterne.

Det var AU's Centre for Higher Education Futures, der havde arrangeret en debat med titlen **'Studieintensitet og den nye ideal-studerende'**.

Og konklusionen, der gik igen flere gange under mødet, var stort set identisk med AUs speciale-undersøgelse: Strammere tidskontrol fører til mindre kreativitet og flere sikre løsninger.

”Jeg sammenligner ofte uddannelsespolitikken med en højdespringskonkurrence. I en højdespringskonkurrence ser man altid, at vinderen til sidst giver den et forsøg på verdensrekord-højden. Men fremdriftsreformen har til formål, at man aldrig tager chancen,” lød det fra panelledtager **Lars Ulriksen**, der er professor ved Institut for Naturfagenes Didaktik på KU.

Han kaldte fremdriftsreformen ”den meste skadelige reform, der har været indført”.

Studieintensitet findes ikke i ordbogen

Debatten på DPU handlede ikke specifikt om fremdriftsreformen, men om det øgede fokus på studieintensitet, som har været herskende ikke bare i Danmark, men på internationalt plan.

Herhjemme kom studieintensiteten for alvor på dagsordenen med rapporten fra **Kvalitetsudvalget i 2014**, der beklagede, at danske studerende ikke er fuldtidsstuderende, og som krævede højere

studieintensitet – altså i betydningen flere timer med studiearbejde.

Men den forståelse er studieintensitet er Lars Ulriksen ikke enig i.

”Jeg slog op i ordbog for at finde ordet studieintensitet. Det findes ikke, men ordet intensitet findes. Det er noget med styrke, nerve, glød. Det er da ikke dårligt. Men vi har flyttet fokus fra egenskaber – noget kvalitativt – til at tale om mængder og kvantitet,” sagde han.

Studenterformand: Bredere syn på 'studietid'

I panelet sad også Sana Doost, formand for Danske Studerendes Fællesråd. Og hun mente også, at den kvantitative fokusering har negativ indflydelse på læringen.

”Fremdriftsreformen har lykkedes med at leve op til kravene. Men det har også haft betydning for den måde, man går til stoffet. Vi kan se, at studerende bliver mere mål-orienterede. Og der er også et trivselsaspekt. De brede årgange har skabt mere forskellige forudsætninger for læringen. Og dem, der bliver ramt hårdest, når man lægger de ekstra lag på, er eksempelvis dem med funktions-nedsættelser,” sagde hun.

Sana Doost efterlyste et bredere syn på, hvad studietid er. Hun refererede som eksempel til Nationalmuseets direktør Rane Willerslev, som fik lov at bruge lang tid på sine studier uden at blive tjekket, og det var reel studietid.

”Selv om vi ikke tjekkes i hoved og røv, så bruger vi tiden, fordyber os og gør mange ting, der bidrager til vores uddannelse,” sagde Sana Doost.

De faglige råd i Danmarks Frie Forskningsfond (DFF) er ikke gode nok til at begrunde, når de afviser forskningsansøgninger. Det indikerer en evalueringsrapport, som DFF selv har lavet omkring Sapere Aude-bevillingerne.

Rapporten tegner generelt et positivt billede af virkningerne af Sapere Aude-midlerne, særligt i forhold til, at det giver et "karriere-boost" til forskeren, der får bevillingen.

Til gengæld er de 87 procent af ansøgerne, der ikke får noget ud af deres anstrengelser, knap så begejstrede. Og det er særligt kvaliteten af tilbagemeldingerne, den er gal med, ifølge de afviste. 3 ud af 4 af de adspurgte svarer 'utilfredsstillende' eller 'meget utilfredsstillende' omkring tilbagemeldingen fra de faglige råd. Det er noget bedre for dem, der har haft deres ansøgning i ekstern bedømmelse. Her er kun halvdelen utilfredse med kvaliteten af tilbagemeldingen, mens den anden halvdel er tilfredse.

Fik ikke begrundelse

Ifølge rapporten skyldes utilfredsheden især, at ansøgerne oplever, de ikke har fået en tilstrækkeligt grundig begrundelse af afslaget.

"Jeg synes, at det var en god ansøgning, og jeg fik en rigtig god evaluering. Så mine forventninger var høje. Men jeg blev ikke inviteret til interview, og jeg kender ikke begrundelsen. Jeg bilder mig ind, at det måske er, fordi de mere teoretiske forskningsprojekter ikke kommer i betragtning ved rådene. Det føltes som en mærkelig afgørelse".

Sådan lyder det eksempelvis fra en af de ansøgere, der er blevet interviewet til evalueringsrapporten.

Tallene lægger sig tæt op ad en problemstilling, FORSKERforum skrev om i efteråret 2017. Her kritiserede **lektor ved KU Jan Faye**, at de faglige råd ikke har bredde til at dække alle ansøgninger med faglig specialviden.

Inkonsistens

Professor i retorik ved KU Christian Kock genkender problemet med utilfredsstillende tilbagemeldinger på ansøgninger. Han har ikke selv søgt Sapere Aude-midler, men han har søgt andre kollektive forskningsmidler i DFF, og her har han oplevet, hvordan en ansøgning har fået kritik og er blevet afvist. Efterfølgende har gruppen forbedret og rettet op på kritikpunkterne, men i den nye ansøgningsrunde har bedømmelsesudvalget så blot anført helt nye kritikpunkter.

"Bedømmelsen indbefatter åbenbart

Stor utilfredshed med fe

FORSKNINGSRÅDENE: 3 ud af 4 ansøgere, der ikke får støtte, er decideret utilfredse med k

ikke, at man læser, hvad man skrev året før, og om der er konsistens i forhold dertil, samt om der er sket forbedringer på de kritiserede punkter. Det giver et indtryk af en inkonsistens og vilkårlighed, som er skuffende og utilstodelig over for seriøse ansøgere," siger Christian Kock.

For lidt faglig bredde

Han mener som Jan Faye, at det er et problem, når DFF ikke i tilstrækkelig grad bruger eksterne bedømmere, så man sørger for, at ansøgere fra alle fagområder bliver vurderet af mindst en person med ekspertise på området. Han forsker selv inden for et smalt område, og det har konsekvenser for den faglige indsigt i hans ansøgninger, mener han.

"Ingen af de gange, hvor jeg har været med i en ansøgning, har ansøgningen været set af en eneste person med fagkyndighed inden for mit fagområde – hverken i det eksterne panel, som alle ansøgninger vurderes af, eller i selve forskningsrådet. Der har dermed ikke været tale om det, man i andre sammenhænge kalder 'peer review', idet de involverede bedømmere ikke har været mine faglige 'peers,'" siger han, og kalder det "en fagligt mangelfuld discount-løsning, som man ikke kan være bekendt".

Bedømmelsen indbefatter åbenbart ikke, at man læser, hvad man skrev året før ...
Christian Kock, Professor, KU

Fondsformand vil ikke interviewes

Fondsformand Peter Munk Christiansen vil gerne tale om kønsaspekter i rådet ansøgninger.

FORSKERforum ville dog have interviewet DFF's bestyrelsesformand Peter Munk Christiansen om rapportens kritik af feedback. Han er anført som kontaktperson på pressemeddelelsen. Han ønskede imidlertid ikke at forholde sig til utilfredsheden med tilbagemeldingerne:

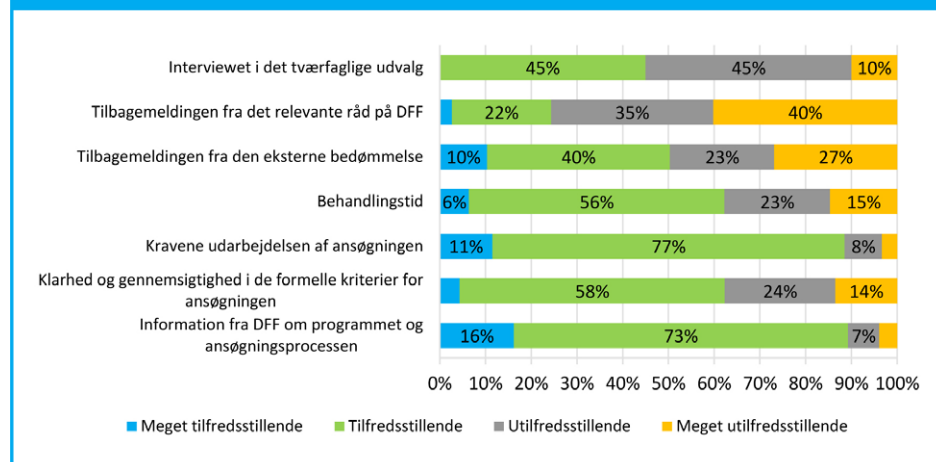
"Jeg sidder over denne gang," lød det afvisende svar.

FORSKERforum spurgte så DFF's pressekontakt om, hvem der så kan besvare spørgsmål på DFF's vegne, men har ikke fået nogen tilbagemelding.

Rådsformand: Tager tal alvorligt

Andelen af ansøgere, der frasorteres uden

Figur 4.5. De afviste ansøgers tilfredshed med ansøgningsprocessen

Afviste Sapere Aude-ansøgers tilfredshed – eller mangel på samme. Især tilbagemeldingerne fra de faglige råd, er der generelt stor utilfredshed med. Kilde: DFF – Pilotevaluering af Sapere Aude

Feedback på ansøgninger

Kvaliteten af begrundelserne, afslører evaluering fra Danmarks Frie Forskningsfond

ekstern review, har været stigende frem mod 2017, hvor det var lidt over 70 procent. Ifølge rapporten skyldes det delvist et stigende antal ansøgninger.

Der er forskel på tilfredsheden med tilbagemeldingerne fra de fem faglige råd. Værst er det i Samfund og Erhverv (FSE), hvor 56 procent er meget utilfredse, og 24 procent er utilfredse. Til sammenligning er der mest tilfredshed i Teknologi og Produktion, hvor 59 procent er meget utilfredse/utilfredse.

FORSKERforum bad **FSE's formand, David Dreyer Lassen**, tage stilling til problemet, og her tages det alvorligt.

"Folk, der ikke får en bevilling, er altid ærgerlige, og det er fair nok. Men fra FSE's synspunkt er det problematisk, at

vi ligger, hvor vi ligger, og det er noget, vi har diskuteret i rådet og rundt omkring," siger han.

Han fortæller, at FSE har haft en praksis, hvor man i forhold til de andre råd giver mere kortfattede tilbagemeldinger, men til gengæld lader det stå åbent for folk at ringe til rådet og få en mere detaljeret forklaring.

"Vi har nu undersøgt, hvor mange der bruger den mulighed, og det er der ikke så mange, der gør. Så nu har vi vedtaget, at vi vil give folk mere udførlig skriftlig feedback, og så vil vi også gøre mere ud af at gøre folk opmærksomme på den her mulighed."

Vil være mere udførlige

David Dreyer Lassen kan ikke genkende kritikken omkring manglende faglig bredde – som Jan Faye og Christian Kock peger på – for FSE's vedkommende, hvor man har gjort meget brug af eksterne bedømmelser.

"Vi har i FSE traditionelt sendt langt de fleste i ekstern bedømmelse, og de, som kommer i ekstern review, bliver sendt ud til folk, der har ekspertviden inden for netop det område. Her får ansøgningerne typisk mellem to og tre vurderinger fra eksperter," fortæller han.

Derfor tror han ikke, at problemet løses ved at sende flere ansøgninger i ekstern bedømmelse.

"Hvis det var løsningen, skulle FSE's tal jo se gode ud, da vi har gjort det mere end de andre. Jeg har svært ved at udtale mig om de andre råd, men jeg mener egentlig, vi er eksemplet på, at det ikke handler om manglende brug af ekstern bedømmelse. Det er det med, at folk ikke får bevillingen, og så selve tilbagemeldingen. Og i FSE tager vi fat i det og giver en mere udførlig tilbagemelding," siger David Dreyer Lassen.

lah

Kvinder har dårligere odds

Evalueringen af Sapere Aude sætter en streg under de ligestillings-problemer, som forskningsverdenen i en årrække har bøvlet med i forhold til topforsker-niveauet. Kvinder, der søger Sapere Aude Forskningsleder-bevillingen, har således statistisk mindre succes end mænd, viser tallene.

Ansøgerne er fordelt med 29 procent kvinder og 71 procent mænd. Men andelen af modtagere hedder 24 procent kvinder og 76 procent mænd.

Problemstillingen er gennemgående på alle områder. Ved alle de fem faglige forskningsråd gælder det, at der er en større andel af kvindelige ansøgere end modtagere.

Tallet er dog omvendt for ansøgning til Sapere Aude Forskertilent. Her er kvindeandelen af modtagere større end blandt ansøgerne.

Den manglende ligestilling inden for forskning gør sig dog især gældende blandt de højeste forskerstillinger, idet andelen af kvinder falder, jo højere i stillingshierarkiet man når op. Ifølge

tal fra Uddannelses- og Forskningsministeriet udgør kvinderne 41 procent af adjunkterne, 33 procent af lektorerne og 22 procent af professorerne.

Opfordring til flere kvindelige ansøgere

DFE's bestyrelsesformand, Peter Munk Christiansen, opfordrer på den baggrund kvinder til i højere grad at søge Sapere Aude-bevillingerne.

"Vi så gerne, at flere kvindelige forskere bliver forskningsledere. Netop fordi Sapere Aude-initiativet så markant understøtter karrieregearning, er det vigtigt at opfordre flere kvinder til at søge fondens elitesatsning. Diversitet i fondens bevillingsprofil er en væsentlig komponent til at sikre excellence og originalitet i dansk forskning," siger Peter Munk Christiansen i pressemeddelelsen fra DFE.

Han kommer ikke ind på, hvordan ønsket om diversitet i bevillingsmodellen hænger sammen med, at kvindelige ansøgere statistisk set bliver forfordelt, når midlerne skal uddeles.

Peter Munk Christiansen har selv siddet i den ministerielt nedsatte Taskforcen for Flere Kvinder i Forskning, der i 2015 lancerede en række anbefalinger fx:

"De offentlige forskningsråd og fonde, der uddeler konkurrenceudsatte midler, har tilsvarende en forpligtelse til at sikre, at ansøgerfeltet er repræsentativt, og til at sikre sig, at konkurrenceudsatte forskningsmidler uddeles til de absolut mest kvalificerede ansøgere. Det er essentielt at sikre, at de bedste ansøgere opnår bevillinger fra forskningsråd og fonde, og der må specielt sikres imod ubevidst kønsafhængigt bias. Der kan være mange mulige årsager til, at det går langsomt med at få de kvindelige talenter i spil, fx fordelingen af forskningsinvesteringer, ubevidst diskrimination, fravalg af forskervejen på grund af ufleksibel arbejdskultur mv."

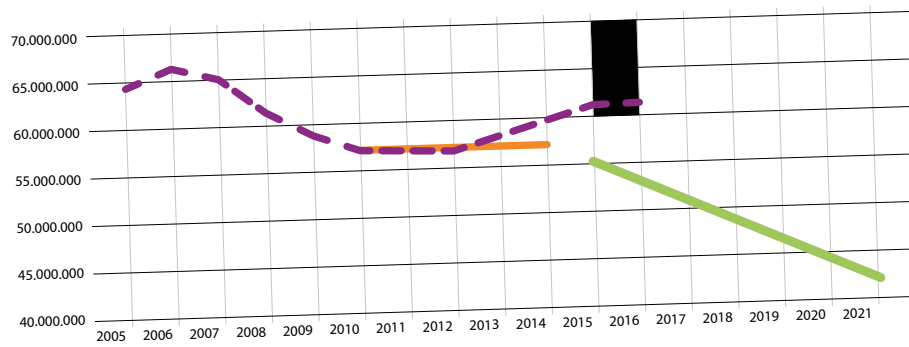
lah

GRAFIK

1) Kvælstofudledning korrigeret for ekstra regnvejr 2005-15 (Afstørningsnormaliserede data, korrigeret for årsafstrømning)

2) Landbrugspakkens gennemsnitsnorm 2010-14

3) EU's målnorm

NOVANA-2016 er offentliggjort: Den lilla kurve fortæller at kvælstofforureningen ikke steg i 2016. Den orange kurve fortæller hvad der var Landbrugspakkens forudsætninger. Og den grønne kurve fortæller hvad der er EU's måltal 2015-21.

Glad Esben Lunde: GYLLEGATE.2-krise aflyst

Første reelle måling på Landbrugspakkens forurening
kommer først til december med NOVANA-2017

NOVANA-2016 har været ventet med spænding, men i slutningen af april blev den frigivet med et overraskende resultat: Der blev udledt mindre kvælstof til vandmiljøet i Landbrugspakkens første år, set i forhold til året forud. Udledningen af forurening i havmiljøet faldt nemlig til 59.000 (2016) mod 59.800 tons (2015). Det viser et rapportudkast (med regnvejrskorrigerede tal) fra Aarhus Universitet til den såkaldte NOVANA-rapport.

Og **miljøminister Esben Lunde Larsen** har grund til at triumfere, for tallene afviser de scenarier – inklusive FORSKERforums – om, at Landbrugspakkens ret til mere udledning af gødning ville afspejle sig i en stigning i kvælstofudledningen til havmiljøet. For Esben Lunde er en politisk krise – ”GYLLEGATE.2” – foreløbig aflyst.

”Det er meget glædeligt, at foreløbige tal fra Aarhus Universitet viser, at udledningen af kvælstof til havet er mindre i 2016, end den var i 2015. Vi skal hele tiden se kvælstoftallene over en periode af år, men det siger sig selv, at det er en kæmpe gevinst for miljøet, når kvælstoftallene falder, som vi også har håbet på fra regeringens side”, meddelte ministeren den 9. april i pressemeldelse.

Første måling på Landbrugspakken til december

NOVANA-2016 rapporten har været forsinket i et halvt år på grund af fejlanalyser. Egentlig skulle den have været frigivet, men fejlanalyser fra et privat konsulentfirma betød udsættelse i flere omgange, senest til ’ultimo april’.

Selve data til NOVANA-2016 var ventet med spænding, for de kunne være den første målestok på miljøpåvirkningen fra Landbrugspakken, som gav landmændene ret til at sprede mere kvælstof i netop 2016. I FORSKERforum har 2016-data i et halvt år været mørkelagt i grafikken, men nu skulle der ganske vist foreligge nagelfaste data, som ses i grafikken ovenfor:

Modsat de negative scenarier om stigende kvælstof-udledning skete der faktisk et marginalt fald fra 2015 til 2016 – og det tal på 59.000 tons kan kritiseres for at være alt for uambitiøst i forhold til EU’s 2021-måltal 42.000 tons.

Nu er regningens time udsat indtil næste NOVANA-rapport med 2017-data. Og den rapport vil ifølge eksperter og landbruget med stor sandsynlighed vise alarmerende stor udledning, for 2017 var meget regnfuld, og derfor gik meget gødning/kvælstof til spilde til vandmiljøet.

Miljø-forskning: I

Landbrugspakken forudsatte en positiv baselin
– men minister Esben Lunde vil ikke have rode

”Vil ministeren bede AU’s miljøforskere om at udrede, hvor den ’baseline’-gevinst, som Landbrugspakken havde som forudsætning, er blevet af?”

Sådan lød spørgsmålet to gange fra **miljøordfører Simon Kollerup (S)** til miljøminister Esben Lunde Larsen. Men to gange undveg ministeren at afgive løfter om at pålægge AU-forskerne opgaven. I stedet svarede han en gang, at ’baseline’ forandrer sig hastigt i disse år, bl.a. fordi mere og mere landbrugsareal udlægges til økologisk drift, ”som vi jo alle går ind for”.

Det foregik i **samråd i Folketingets miljøudvalg den 11. april**, hvor oppositionen borede i konsekvensen af fejlagtige miljømålinger, som har annulleret miljødata og har sat AU’s miljøforskere på ekstraarbejde.

Når Esben Lunde undveg at love nogen som helst initiativer til at udrede den udeblevne ”baseline-effekt”, handler det om, at det risikerer at rode op i den pinefulde sag om Landbrugspakkens manipulerede forudsætninger.

Baggrund:

Eva Kjer manipulerede med baseline

Den saglige kerne i spørgsmålet rakte bagud til GYLLEGATE, fortalte Kollerup: I Landbrugspakkens forudsætninger var indregnet en gratis gevinst, nemlig at ’baseline-effekter’ (eksterne påvirkninger på vandmiljøet) ville udvikle sig positivt 2016-2021. Landbruget kunne sprede mere gødning/kvælstof, og det ville angiveligt blive modvirket af baseline-effekter, lød regnestykket – som dog var manipuleret, fordi minister Eva Kjer Hansen havde puljet tre års baseline-gevinst til et år (2016).

Og godt nok er det positivt, at kvælstofudledningen ikke steg i 2016. Men den er heller ikke faldet i 2016, hvilket egentlig burde være logikken ud fra baseline-forudsætningen, ræsonnerer Kollerup. Baselineeffekten skulle ideelt set være en gratis gevinst, der ville påvirke udvaskningen positivt, så denne i 2021 skal være faldet til 51.500 tons. Og hvis den positive effekt fordeles relativt over årene, skulle 2016-tallet være faldet til 54.400 tons. Men det blev altså 4.500 tons mere (ifølge INGENIØRENS beregninger).

Lunde Larsen undveg pålæg til AU

ne-effekt, som ikke kan ses på 2016's data

t op i den giftige sag

Foto fra Folketingets høring i februar 2016 hvor syv forskere – herunder professor Jørgen E. Olesen og Stig Markager – sagde fra overfor Eva Kjer Hansens regnestykker.

AU-forskere på kontroversiel opgave

Men oppositionen vil ikke finde sig i, at ministeren ignorerede spørgsmålet. Efter samrådet blev der stillet et skriftligt spørgsmål til Esben Lunde for at holde ministeren fast:

Vil ministeren få Aarhus Universitet til at undersøge, om fremskrivningen af baselineeffekten, der var forudsætningen for Landbrugspakken, svarer til den udvikling, der har været inden for landbruget for årene 2015, 2016 og 2017, samt om fremskrivningen forventes at passe for årene 2018, 2019, 2020, 2021? (Miljøudvalget spm. 632)

Hvis det ender med, at AU's miljøforskere pålægges at belyse baseline, sættes de i flere klemmer, som roder op i en politiseret sag:

Dels rodes der politisk op i, at AU-forskerne i februar 2016 sagde fra overfor minister Eva Kjer Hansens manipulerede regnestykke, som de ikke stod bag. Det førte til forbitelse i landbrugslobbyen og i regeringen over, at de ikke opførte sig loyalt overfor ministeren.

Og dels roder det op i den grimme baggrundshistorie om, hvordan AU's forskere gav efter for ministerielt pres ved udarbejdelsen af baseline-beregningerne, bl.a. ved at landbrugslobbyens SEGES fik kommenterings-ret ("AU's baseline-rapport blev politiseret". FORSKERforum 291, marts 2016).

jø

Konflikten om baseline

Baseline fortæller om eksterne faktorer, som kan modvirke kvælstofspredning i vandmiljøet. Mere kvælstofspredning i naturen giver rigtignok mere forurening, sagde minister Eva Kjer Hansens regnestykke bag Landbrugspakken. Men det vil samlet gå i neutral på grund af en positiv baseline-effekt, som skyldes, at kvælstoffet optages mere effektivt i planter, at der tages jord ud af landbrugsdrift til veje eller byudvikling, at der oprettes flere økologiske landbrug, at kommunerne bliver bedre til at rense vandløb m.m.

Eva Kjer Hansen blev gået som minister, fordi hun manipulerede med "baseline". AU's forskere havde skønnet

en baseline-effekt for en årrække, og Eva Kjers regnestykke for Landbrugspakken gav et forskønnet billede, fordi hun summerede de positive effekter for 2013-15 sammen til at gælde for 2016. Metoden blev omtalt som "kreativ bogføring".

Det regnestykke sagde syv forskere fra overfor ved høring i Folketinget i februar 2016. Og efter at ministeren var blevet grillet ved et samråd, måtte hun gå af på grund af mistillid.

Men Landbrugspakken blev alligevel vedtaget på Eva Kjers forudsætninger, hvor Konservative og oppositionen fik ind, at der efterfølgende skulle indføres kompenserende foranstaltninger.

Esben Lunde: Skatteborgerne skal betale for landbrugets forurening

På samrådet blev der også lavet andre markeringer.

Christian Poll (Alternativet) blev mødt af ministerens afvisninger. Pold opfordrede ministeren til at udvise rettidig omhu og handlekraft ved at tage 2015-2016's kvælstoftal alvorligt. Tallene skulle egentlig vise et fald på 10 pct. hvis man relativt skal nå EU's målsætninger. Burde ministeren så ikke justere på Landbrugspakkens målsætninger med 10 pct.s kompenserende tiltag, lød Polds spørgsmål.

Ministeren svarede ved at demonstrere sit vid (om at udtrykket 'rettidig omhu' stammer fra Mærsk Møller). Og at henvise til, at der ikke er grund til at justere (kravene til landbruget), før der er miljødata over flere års spænd.

Trine Torp (SF) var interesseret i, om det er skatteborgerne eller landbruget, som skal betale for oprydningen, hvis det viser sig, at Landbrugspakken faktisk fører til mere kvælstof-forurening og kræver kompenserende foranstaltninger om nogle år?

Hertil svarede Esben Lunde, at den regning skal skatteborgerne betale: "Når samfundet stiller krav til landbruget i form af EU-direktiver, så er det da også samfundet, som må betale compensation. Man skal jo her tænke på at de 4,2 mia. som er afsat til vandrammemidler, er småpenge i forhold til de 116 mia. kr. som fødevarer-klyngen tjener hjem til landet hvert år."

Enhedslistens Maria Gjerding plejer at være en ivrig aktør i samråd, men var fraværende. Hun er valgt som ny formand for Danmarks Naturfredningsforening og udtræder derfor af Folketinget og af sin post som miljøordfører.

Kispus: Miljøministeriets strategi

Data foreligger ikke endnu, sagde AU's miljøforskning til FORSKERforum. Det passede bare ikke

Da FORSKERFORUM i starten af april spurgte AU's miljøforskning, hvornår der lå data til NOVANA-2016, var svaret henholdende: "Data foreligger ikke samlet endnu".

Stor var derfor overraskelsen, da miljøminister Esben Lunde Larsen allerede ugen efter (9. april) offentliggjorde en pressemeddelelse, hvor han kommenterede og offentliggjorde det udkast til rapport, som FORSKERforum havde spurgt efter.

Og endnu større var overraskelsen, da FORSKERforum fik aktindsigt i ministeriets håndtering af sagen. Den afslørede nemlig, at Miljøstyrelsen allerede før påske kendte rapportudkastet. Og at man bad om grønt lys fra ministeren til at offentliggøre udkastet på styrelsens hjemmeside lige efter påske (3. april). Men det blev aflyst, så ministeren selv kunne lancere den glade nyhed (9. april).

AU-DCE: FORSKERforum bad ikke om aktindsigt

For FORSKERforum forekom det som om AUs miljøforskning havde holdt data tilbage, men det afvises af **chefkonsulent Poul Nordemann Jensen**, som har koordineret forløbet i AU-DCE. Han henviser til, at FORSKERforum ikke bad om aktindsigt i data, men derimod (telefonisk) spurgte til, hvornår NOVANA-rapporten forventedes offentliggjort:

"DCE har ikke kunne finde en aktindsigtsanmodning fra FORSKERforum, der går på aktindsigt i data eller rådata, der ligger til grund for rapporten. Derimod er vi blevet spurgt om, hvornår rapporten forventedes offentliggjort. Det svarede jeg dig på i mail af 21. marts 2018.

For at kunne svare fyldestgørende på spørgsmålet, er vi nødt til skriftligt at få klarlagt, hvad det er FORSKERforum skulle have bedt om oplysninger om og hvornår en sådan anmodning er fremsat og til hvem. Ifølge vores umiddelbare

forståelse var det tidspunktet for den planlagte offentliggørelse, som jo som sagt er besvaret" (mailsvar 20. april).

FORSKERforum kan bekræfte, at der ikke blev bedt om aktindsigt.

Ministeriel strategiplan dikterede passivitet

Nu blev forløbet sådan, at AU undgik at skulle udlevere rapportudkast til FORSKERforum før den var blevet behandlet i ministeriet / Miljøstyrelsen.

Og dermed blev forløbet helt som en ministeriel drejebog fra marts 2017 dikterede. Om strategien så var lovlig i forhold til Miljø-offentlighedsloven er så et åbent spørgsmål.

I ministeriets strategiplan fra marts 2017 samlede embedsmændene op på erfaringerne med frigivelse af NOVANA-2015. Her fik Danmarks Naturfredningsforening og FORSKERforum via aktindsigt opsnapet miljø-data før tid. Det skabte debat og negativ omtale for ministeren, især da data viste stigende kvælstofudledning.

Ministeriets modspil var at diktere en fremtidig proces, hvor ingen tal måtte frigives, før de havde været igennem en "politisk relevans-vurdering" i Miljøministeriet. Køreplanen dikterede

- Hvordan data cleares blandt AU's fagpersoner
- Hvordan miljøstyrelsen skulle vaske rapportudkastet efter 'politiske relevans'-kriterier
- Hvordan den sendes i høring
- Hvornår den forelægges for ministeren og pressemeddelelse
- Hvornår offentliggørelse sker (SE FORSKERforum 310, dec. 2017).

Ministeriet ville styre

Ministeriets strategi var åbenlyst at styre frigivelsen og pressen. Strategien var at forhindre offentligheden i at få udleveret miljødata, når de foreligger, som Miljøoplysningsloven ellers giver lovmæssig ret til. Det betød i praksis, at forskningsledelsen

COVER

Miljø- og Fødevareministeriet
Miljøstyrelsen

Til: Departementschefen	DEP sagsnr.: 2017-1993	
Frist 29.03.2017	Fællessag Ref. LADIN / ANNAB	
Styrelses J. Nr.: SVANA-509-00064	Styrelseschef Helle Pilsgaard	Direktion i styrelsen

Genforelæggelse: Offentliggørelse af 2016 NOVANA resultater for vand og natur i 2017

Indstilling
Til departementschefens godkendelse forelægges nedenfor en strategi for håndtering af offentliggørelse af 2016 resultaterne for vand- og naturovervågningen (NOVANA) i 2017 med henblik på at MST kan gå videre med den nærmere planlægning i dialog med AU og GEUS.

Der afholdes møde mellem AU, GEUS og MST vedr. resultaterne af NOVANA 2016 med henblik på at MST orienteres om resultaterne vedr. de emner, der bør indgå i en forhåndsorientering af interessenterne. Emnerne forventes pt. at inkludere næringsstoffer, herunder udviklingen i kvælstof og fosfor, iltsvind, pesticider i grundvandet og naturens tilstand.

Temaerne kan variere, alt efter hvad MST vurderer er politisk relevant at præsentere, samt hvad AU og GEUS vurderer, der kan præsenteres for interessenterne på dette tidlige tidspunkt, inden der ligger et rapportudkast til kommentering. Forventet tidspunkt: September/primo oktober.

Miljøstyrelsens strategipapirer fra marts 2017, som fortalte hvordan Miljøstyrelsen lavede spillerum til at 'vaske' NOVANA-rapporten og styre offentliggørelsen.

Strategi plan snød FORSKERforum

“

Jeg er ikke i tvivl om, at ministeriets strategiplan gik ud på at styre offentliggørelsen, så de kunne styre processen. Og det er ikke lovligt

Oluf Jørgensen

på AU skulle forhandle processen efter instruks fra ministeriet/Miljøstyrelsen. Og AU's ledere på området skulle så agere i henhold til køreplanen, herunder holde data tilbage og pålægge de menige forskere mundkurv, indtil ministeriet havde sagen på plads.

”Jeg er ikke i tvivl om, at ministeriets strategiplan gik ud på at styre offentliggørelsen, så de kunne styre processen. Og det er ikke lovligt, for Miljø-oplysningsloven pålægger i vid udstrækning en myndighed at udlevere data, når data foreligger- også foreløbige udkast til rapporter”, siger offentlighedseksperter Oluf Jørgensen.

At undgå miljøoplysningsloven

Strategien kunne fortolkes som passivitet-pålæg til forskerne – som afløser for de berygtede mundkurvskontrakter, der blev afsløret, da AU's miljøforskere var pålagt tavshed i de to måneder (indtil

“

Ministeren bedes oversende kopi af instrukser m.v. siden 2010 til medarbejderne i departementet vedrørende åbenhed og aktindsigt i forvaltningen og adgang til miljøoplysninger

(Folketingssp. 617, Trine Torp (SF))

1. februar 2016). Landets fremmeste miljøeksperter måtte altså ikke udtale sig, imens loven om Landbrugspakken blev behandlet i Folketinget.

”Men loven overholdes ikke, for der indgår strategiske hensyn ved udlevering af agtindsigter. Ombudsmanden har faktisk netop givet Uddannelsesministeriet en kraftig påtale for at forhale frigivelse af oplysninger (om atomaffald), indtil ministeriet havde fastlagt sin politik på området”, siger **offentligheds-ekspert Oluf Jørgensen**.

”Og denne sag om forhaling af NOVANA-data har store ligheder, men her er der ligefrem er lagt en ministeriel strategi for, hvornår og hvordan data skal frigives. Det springende punkt er selvfølgelig, om FORSKERforum kan bevise, at AU faktisk havde data, da FORSKERforum spurgte efter data ugen forud og det blev benægtet”.

Ministeriet forhæler indsigt i processen

AU-miljøforskere er ofte i klemme i minefeltet mellem miljøforskning og ministeriel miljøpolitik. BERLINGSKE afslørede i december, at AU's miljøforskere ændrede kurs efter en søndagsinstruks fra ledelsen (i sagen om Bjørn Molts kritiske rapport), og at man bagefter leverede et modnotat på bestilling fra Esben Lundes Miljøstyrelsen.

Og nu står spørgsmålet tilbage, hvordan ministeriet har dikteret en køreplan for frigivelse af NOVANA-rapporten. Men det har ministeriet ikke noget hastværk med at oplyse om. FORSKERforum søgte i starten af april aktindsigt i korrespondancen mellem Miljøstyrelsen og AU's miljøforskning omkring forsinkelsen og om processen bag offentliggørelse af NOVANA-2016.

Selv om der blev spurgt til relativt simple oplysninger og et snævert tidsinterval, overholdt ministeriet ikke Offentlighedslovens syv-dagesfrist, men undskyldte blot, at

aktindsigt-anmodningen var forsinket. Ministeriet havde bl.a. glemt at spørge Miljøministeriet.

Telefonisk er oplyst, at der kan forventes svar omkring 1. maj – dvs. efter 20 arbejdsdage.

jø

Ombudsmands-kritik: 'Særdeles kritisabelt'

Der er mange måder at snyde medier på. Men det var ”særdeles kritisabelt”, da Uddannelsesministeriet forhalede aktindsigt i en rapport, indtil ministerens politiske udmelding var klar. Rapporten gav regeringen råd om en langsigtet løsning for deponering af atomaffald, og den havde såmænd ligget i Søren Pinds ministerium i fire måneder. Alligevel nægtede man aktindsigt til en journalist.

Sådan lød Ombudsmandens kritik af Pinds ministerium i starten af april. Ombudsmand Jørgen Steen Sørensen udtalte:

”Ministeriets begrundelse for at udsætte sagen er ikke kun i strid med retsgrundlaget, men også med helt grundlæggende hensyn bag vores offentligheds-ordning.”

Selv om embedsmændene faktisk havde pligt til at udlevere den i henhold til Miljøoplysningsloven, forhalede ministeriet udlevering til INFORMATIONS journalist. Selv da ministeriets embedsmænd endelig fandt frem til, at der var ret til aktindsigt, gik der yderligere 10 dage, før journalisten fik den. Ministeriet skulle nemlig først være klar med en pressemeddelelse om rapporten – så man kunne ”frame” den, som det hedder, når man vil lægge en historie i et bestemt spor i pressen.

jø

Norge: Lakseforskning i konflikt

Forskning på kontroversielle samfundsområder fører til kontroverser med erhvervsliv og myndigheder

”Det er min oplevelse, at norske forskere generelt har en stærk idealistisk tro på akademisk frihed. Man tror, man har den. Derfor kom det som en stor overraskelse for mange norske forskere, da konflikten om lakseforskningen afslørede, at forskere på kontroversielle forskningsområder faktisk er udsat for stort politisk-økonomisk pres”.

Det forklarer **journalist Simen Sætre** fra det norske MORGENBLADET, som i en artikelserie har afdækket et inficeret forskningsmiljø omkring opdræt af norsk burlaks. Det har dels skabt debat om burlaksenes sundhed, dels om fiskeforskningens frihedsgrader. Konflikten handler om pres for at nedtone eksistensen af lakselus, hvorvidt kemi i fodertilskud er sundhedsskadelig, samt om offentlige myndigheder, som har lidt for tætte bånd til fiskeerhvervslobby og -interesser.

Ugeavisen MORGENBLADET's artikler fortalte, at der er kritiske lakseforskere, som – efter at de har præsenteret deres kritiske resultater eller indikationer – er landet i konflikt med politisk-økonomiske interesser. Deres forskningsfinansiering er tørret ud, eller deres forskningsfokus er forsøgt drejet. Det har også haft store personlige omkostninger for nogle yngre kritiske forskere at lægge sig ud med magtfulde interesser i systemet eller i fiskeerhvervet. En er langtidssygemeldt, og en anden er stoppet på området.

Kritisk forskning under pres

MORGENBLADET's artikler afslørede, at uafhængige og kritiske lakseforskere oplever et pres fra det norske næringsliv og fra myndigheder, mener **forskningsleder Ingrid Agathe Bay-Larsen**, som allerede i 2016 var ude med advarsler om, hvordan "opdrags-forskningen" kolliderer med magtfulde interesser.

Dengang var det sager om det statslige olieselskab Statoils påvirkning af forskningsfriheden, som skabte debat. Men problemet er det samme i dag:

”Lakseforskerne forsker i et vanskeligt felt mellem næringsinteresser og samfundsinteresser, fx folkesundhed. Og det gøres med krav om 'samarbejde' og

“

Det er min oplevelse, at norske forskere generelt har en stærk idealistisk tro på akademisk frihed. Man tror, man har den. Derfor kom det som en stor overraskelse for mange norske forskere, da konflikten om lakseforskningen afslørede, at forskere på kontroversielle forskningsområder faktisk er udsat for stort politisk-økonomisk pres

Journalist Simen Sætre

'partnerskaber' med aktører, som har politiske og økonomiske interesser. Forskere på kontroversielle samfundsområder – laks, olie, miner, indvandring, klima osv. – risikerer at komme under pres, fordi der er økonomiske og politiske interesser involveret”.

Hun oplever, at forskere inddrages som eksperter i samfundsdebatten, og

de kan blive ufrivillige aktører: ”De skal afgive uafhængige vurderinger. Men forskere på kontroversielle områder spiller ind på politiske felter, hvor de risikerer at skulle tåle både hetz og chikane i kommentarfeltet! De er under pres. Politiske parter vil måske søge at mistænkeliggøre deres indspil for at være 'politiseret'. Derfor stilles der store krav til, at forskerne skal optræde 'neutral'. Og der stilles strenge krav til bevisbyrden og metode, hvor der fortløbende stilles nye krav til beviser, fx på konkrete miljø- eller helseproblemer”.

jø

– SE NÆSTE SIDE –

Svær journalistik

Journalist Simen Sætre fra MORGENBLADET oplever, at kontroversielle forskningsmiljøer er særligt svære at lave journalistik på, for der kan være interesser på spil og interne polariseringer i forskningen:

”Det er svært at lave journalistik på felter med forskningskonflikter, fx om olie, laks, indvandring, minedrift, ulve m.m. Det er svært at få forskningskilder til at udtale sig. Derfor læner vi os ofte op ad skriftlige dokumenter.

Forskernes tilbageholdenhed kan skyldes, at forskningsmiljøer ofte er polariserede, groft sagt i en kritisk fløj og en mere ’systemtro’. Det betyder, at der er stor opmærksomhed på at finde fejl hos de andre, så forskerne er meget nøjeregnende med, hvad de udtaler eller skriver. De er forsigtige og sensitive på, hvad de udtaler...”

Forskning skal være kritisk korrektiv

”Vi trænger til et *akademia*, som kan tale det norske Stortinget midt imod, som kan korrigere politikerne når de er på forkert kurs, eller når de er drevet af ideer og visioner, som ikke er til samfundets bedste”. Det skrev **forskningsleder Ingrid Agathe Bay-Larsen** fra Nordlandsforskning i Bodø i en meget kritisk kronik i 2016.

Hun skrev den efter måneders debat om politisk styring af norsk forskning. Forskningsfriheden var under pres. Der var nogle konfliktsager, som såede tvivl om rammerne i norsk forskning ’som frit, kritisk og vigtigt korrektiv’ til samfundsdebatten og -politikken, som hun formulerede det.

Hun anerkendte, at de folkevalgte politikere skal have indflydelse over finansieringen af forskningen og kan give politiske om, hvad de gerne ser prioriteret, ud fra at politikerne ideelt set forvalter til fællesskabets bedste. Det er den demokratiske styreform: ”Men samtidig er der også åbenlyse faldgruber i politikernes indblanding, hvis forskningen indsævres til at være en tjener for myndigheder som et middel til at gennemføre regeringens politik”.

Og samtidig kunne der også komme en skævvridning, hvis ’næringsinteresser’ fik magt, så de kunne påvirke forskningens formål og metoder.

Magtfuld olieindustri

”Jeg skrev kronikken efter en stor konflikt om petroleum-forskningen. Rammebevillinger fra Statoil til nærmest samtlige norske universiteter indebar kompromittering og pres på forskningsfriheden. Olie-industrien er magtfuld i Norge. Her var både geofysikere og geologer indblandet, og bevillinger fra Statoil påvirkede universiteternes prioritering af afgeler. Dette kunne true forskningens uafhængighed. Oveni havde flere ministre åbent krævet, at forskningsinstitutter skulle være ’næringsvenlige’, og de havde groft og selektivt brugt forskningsresultater for at underbygge deres politiske holdninger. Jeg skrev kronikken for at understrege samfundsbehovet for uafhængig forskning og for, at akademias

’samfundsopdrag’ også er at være et kritisk korrektiv til politikere”, forklarer hun.

Nogen forskning sker på felter med store økonomiske interesser: ”Havet og olien er jo det, Norge skal leve af! Derfor er olie- og lakseforskningen vigtige forskningsfelter, som kan bidrage med uafhængige bidrag på miljø- og helsekonsekvenser, som også kan være en kritisk refleksion på, hvordan erhvervsudviklingen skal foregå på disse områder”.

Hun anerkender som selvfølgelig, at erhvervsinteresser bidrager til at finansiere forskning og kompetenceudvikling:

”Men at sætte en videnskabelig agenda må være et demokratisk projekt med stor grad af åbenhed. Kritisk forskning er en samfundsnødvendighed – tænk på, hvordan det var gået verdens klimapolitik, hvis klimaforskerne i USA og andre steder var bange for at støde olie-lobbyen.”

Efterspil: Rektorenes støtteerklæring

Hendes kronik fik et tankevækkende efterspil i 2016.

Rektorerne reagerede nemlig ved principielt at erklære deres støtte til forskningsfrihed og uafhængighed for forskerne, fx rektor ved Oslo Universitetet: ”I et velfungerende samfund må det være sådan, at forskningsresultater aldrig må vrides eller vendes, hverken før eller efter deres udarbejdelse”.

”Men de forholdt sig ikke til, at praksis faktisk viste en anden konfliktfyldt virkelighed”, husker Bay-Larsen.

”Det er svært at være uenig i rektorenes erklæring. Men den overser, at der kan opstå konkrete konflikter om afviklingen af forskningen. Og forskning bliver altid fortolket. Hvad der er legitim fortolkning af resultater, er ikke altid åbenbart. Forskerne mister som regel kontrollen med resultaterne, når de anvendes i politikken og forvaltningen. I sager med stærke interesse modsætninger i politikken er det ofte i fortolkningen af kundskabsgrundlaget, at politikken udspiller sig”.

Norge: 'De forbannede lakse'

Danske forskere er involveret i konflikt om kvælstof-forurening fra landbruget og i grisevelfærd m.m. I Norge er forskeres uafhængig

”De kritiske forskere vil typisk ikke interviewes, men det er vores fornemmelse, at de har været i konflikter om deres uafhængighed med personlige konsekvenser”, siger **journalist Simen Sætre** fra det norske MORGENBLADET, som i en artikelserie har afdækket et inficeret forskningsmiljø omkring opdræt af norsk burlaks.

”Forskerne har haft vanskeligt ved at fuldføre deres kritiske forskningsprojekter, fordi det mødte modstand, eller fordi ingen ville finansiere. Kontroversiel forskning kan have karrierekonsekvenser. Og når man spørger lederne til sagerne, gemmer de sig bag, at det er ’personalesager’. Så det er svære sager at lave journalistik på”.

Forskernes problem er, at deres kritiske forskning har skabt debat om burlaksenes sundhed og fokus på fiskeforskningens frihedsgrader. Konflikten handler om pres for at nedtone eksistensen af lakselus, om kemi i fodertilskud er sundhedsskadelig, samt om offentlige myndigheder, som har lidt for tætte bånd til fiskeerhvervslobby og -interesser.

MORGENBLADET's artikler fortalte, at der er kritiske lakseforskere, som – efter at de har præsenteret deres kritiske resultater eller indikationer – er landet i konflikt med politisk-økonomiske interesser, og som derefter har måttet sygemelde sig eller er stoppet som forskere på området.

2009: Lakseforskning meldt til det norske uredelighedsudvalg

I juni 2017 beskrev avisen, hvordan Chiles lovende fiskefarm-industri var blevet ruineret af en virus, som med stor sandsynlighed var overført fra importeret rogn fra et norsk selskab, som var en milliard-industri. Fiskeforskeren Siri Vike skrev en forskningsartikel om smitten, men firmaet indklagede hende for Redelighedsudvalget i marts 2009. Hun var genstand for en undersøgelse hos det nationale Granskningsudvalg – som endte med at tale om selektive kilder og støttede fiske-erhvervets fortolkning om andre smittekilder var kilden. Men det var uigennemskueligt, hvem der egentlig

havde lavet ekspert-udtalelsen til Granskningsudvalget, mente fiskeforskeren.

Samtidig blev Vike udsat for e-mail-chikane fra fiskeindustrien døgnet rundt, så hun holdt op med at læse e-mails om aftenen. Hun fik sin ph.d.-grad i 2014 uden at blive blokeret af ekspertudtalelsen. Hun arbejder i dag et andet sted.

Fiskeriministeren fordømte lakseforskere

Tvisten mellem forskning og erhvervsinteresser fik fiskeriminister Per Sandberg rasede til at rase mod de ”mørke modkræfter”, som modarbejdede de norske laksefarme, som er en milliardindustri. Angrebet gik på forskere og miljøvenner, som satte spørgsmål ved sundheden i lakseindustrien. Dels var der lakselus, og dels blev der brugt kemi i tilsætningsfoder, hvis betydning for sundheden var ukendt, hævdede nogle forskere.

De kritiske forskere var oppe mod en magtfuld fjende: Havnationen Norge. Der eksporteres for knap 100 mia. kroner årligt. Lakseopdræt ses som en gevinst for klimaet og for madproduktionen. Og for folkehelsen, for norske kostråd siger, at vi skal spise fisk til middag 2-3 gange om ugen. Og store kampagner anbefaler laksen.

Som reaktion på fiskeriministerens mistænkeliggørelse interviewede MORGENBLADET så en lang række forskere i artiklen ”De forbannede lakseforskere” (9.7.2017). De fortalte varierende historier om, hvordan de som kritiske eller uafhængige forskere var blevet lagt under pres, hvordan deres forskningsfinansiering var tørret ud, hvordan ledelsen havde bedt dem om at vælge andre forskningstemaer, hvordan de blev mistænkeliggjort af næringsinteresser osv.

Farlig fodertilsætning?

I april 2018 fulgte MORGENBLADET så op med en artikel, som genoptog historien om stipendiaten Victoria Bohne, som i en tysk dokumentar i 2015 havde udtrykt usikkerhed ved tilsætningsstoffet ethoxyquin (EQ). Hun var i tvivl, om det var sundt for især børn, og selv turde hun ikke længere spise burlaks. Udtalelserne

førte til et anstrengt forhold til fiskeforskningen i Nifes, Fiskeridirektoratets ernæringsinstitut, fortalte hun bagefter. Fiskeindustrien og myndighederne i Norge mente ikke, at der var indikationer på sundhedsfare, og påpegede, at det er et vigtigt tilsætningsstof (ved transport af fiskemel fra Sydamerika, fordi det forhindrer harskning).

EU har faktisk siden 2017 søgt at få stoffet forbudt, men har mødt hårdnakket norsk modstand.

Lakseforsker langtidssyg

Men i den turbulens er Bohne gået ned som langtidssyg.

Bohne – der ikke vil interviewes – er tilsyneladende gået ned på systemets modstand mod hendes kritiske forskning. Hun arbejdede videre med tidligere forsøg fra 1970'erne, hvor forsøg med rotter, hunde og kyllinger – og senere laks – viste, at stoffet ikke blev udskilt, men forvandlede sig til nye stoffer (metabolitter), som satte sig i forsøgsdyrenes

organer. Stoffet kunne deformere nyrer og var muligvis kræftfremkaldende.

Det norske fiskeridirektorat fik fra år 2000 penge til at studere ethoxyquin i burfisk. Men forskningen blev kilde til konflikt, fordi fiskelobbyen i Sjømat Norge kom med i styringen. Deres dagsorden var dels afvejningen af ”*tryk mad*” mod ”*muligheder for indtjening i det norske opdræts erhverv*”. Og man modarbejdede en overdreven sikkerhedsmargin, ”fordi man ikke ved nok om metabolitterne”.

Laksefarmene var således kilde til politisk konflikt. Oveni kunne MORGENBLADET afsløre, at der var eksperter i dobbeltroller og fortiet inhabilitet, forvaltningsfejl med manglende referater af vigtige møder osv.

Nu presser EU på for forbud. Og det seneste er, at sagen rejses i Stortinget. Kjersti Toppe (Centerpartiet) har bedt helseministeren om at ”*igangsætte uafhængige undersøgelser og afsætte bevillinger til lakseforskningen...*”

jø

Kritisk forsker: Sagerne påvirker forskningsmiljøet

Forskningsleder Ingrid Agathe Bay-Larsen oplever, at laksekonflikten og andre sager generelt har påvirket det norske forskningsmiljø – positivt og negativt:

”Forskere er kommet ind i et politisk felt og har været udsat for pres, som påvirkede deres forskningsfrihed. Nogle har ligefrem oplevet chikane. Det har positivt ført med sig, at ledere i akademien – herunder i ’opdragsforskningen’ – har forstået, at de lokale ledere må tage deres ansvar og bruge deres lederrolle udadtil. De må beskytte deres forskere på kontroversielle felter mod urimelig kritik, så forskerne har deres uafhængighed”.

Ledelsesansvaret er formelt støttet af forskningsetik-loven 2017, som pålægger institutionernes ledelser ansvar for at forsvare forskernes forskningsfrihed, hvor det tidligere groft sagt var op til forskerne selv. Den lov indskærper ledelsesansvaret. Og laksekonflikten har også bidraget til, at de private forskningsfonde (fiskeri og havbruksnæringsens forskningsfond – FHF) nu gennemgår deres rutiner og standarder, så de lever op til de etiske krav, forklarer hun, der er medlem af Norges forskningsetiske komite for naturvidenskab.

Positivt: Skærpet opmærksomhed

”Man kan sige at konflikterne har skærpet det norske forskningsmiljø opmærksomhed på etik og standarder. Negativt set er det en advarsel om, at der faktisk er en personlig risiko ved at holde fast i sin uafhængighed i kontroversiel forskning, som kunne få nogle til at optræde mere forsigtigt! Men positivt har sagerne skærpet opmærksomheden hos forskerne selv og ikke

Konflikterne har positivt ført med sig, at ledere i akademien – herunder i ’opdragsforskningen’ – har forstået, at de lokale ledere må tage deres ansvar og bruge deres lederrolle udadtil. De må beskytte deres forskere på kontroversielle felter mod urimelig kritik.

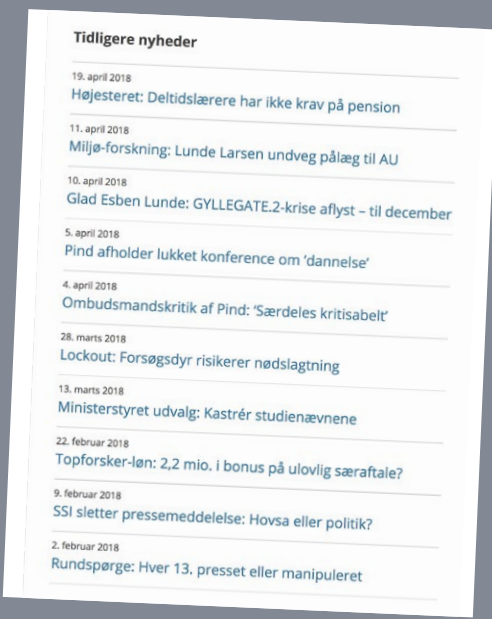
**Forskningsleder
Ingrid Agathe Bay**

mindst hos politikerne, så parterne forstår, at forskning skal ske i samfundets interesse”.

Forskningsfrihed er ikke noget, der er givet. Den skal der værnes om:

”Jeg mener faktisk, at det er legitimt at særinteresser og økonomiske interesser påvirker forskningen; de er også en del af samfundet. Problemet opstår, dersom de får for stor indflydelse, for eksempel ved at grundforskning og kritisk forskning blir nedprioriteret, eller at opdragsgiver (inkl. særinteresser) styrer metode, analyse og konklusioner i forskningsprojekter. Disse interesser kan heller ikke overprøve fagfælle vurderinger og akademias interne kriterier for kvalitet i forskning. Der må ikke ske en underminering af forskningens autoritet, fx bør der ikke ske en ligestilling af forskning med (konsulent-) rapporter/publikationer, som ikke har gennemgået kvalitetssikring.”

SE SIDSTE NYT PÅ forskerforum.dk

13. MARTS. Dept.chef Agnete Gersing fremlægger sit udvalgs forslag.

Politikmageri: Gersing-udvalgets 37 forslag

Gersing-udvalget – udvalget om bedre universitetsuddannelser – lavede en mammutrapport på 418 sider og byggede så 37 forslag ovenpå.

Udvalget blev politisk nedsat, og minister Søren Pind havde personligt udpeget medlemmerne. Han havde også indsat sin egen departementschef Agnete Gersing som formand, der er vigtig for styringen af rapportering og vinkling. I politologien kaldes det politik-forberedende, fordi udvalget skal komme med forslag, som ministeren kan fremsætte med en vis autoritet.

FORSKERforum sætter fokus på et par af de ændringer som uni-sektoren kan vente sig.

Gersing-udvalget: Dårlige anbefalinger dominerer

Af lektor OLAV W. BERTELSEN, fmd. for DM's universitetslærere

Så kom rapporten fra Udvalget for bedre Universitetsuddannelser, UUU, populært kaldet Gersing-udvalget. Der er 37 anbefalinger, hvoraf nogle forekommer at være svagt begrundede på trods af 418 siders baggrundsrapportering.

På den gode side indeholder rapporten en anbefaling om, at uddannelse og undervisning anerkendes på lige fod med forskning. Det er godt, for i takt med, at der stilles flere og flere formaliserede krav til forskningen, bliver den manglende anerkendelse af uddannelsesindsatsen et meget stort problem. Incitamentstrukturerne tvinger os til at nedprioritere uddannelserne.

Desværre dominerer de dårlige anbefalinger. Udvalgets flertal har ikke haft en god forståelse for universiteter og universitetsuddannelse. Her er nogle eksempler:

Hvorfor afvikle velfungerende studienævne?

Flertallet i udvalget anbefaler, at studienævne svækkes (FORSLAG 36-37). Udpegning af studieledere såvel som ansvaret for uddannelserne skal lægges ind i den enstrengede, ansatte ledelse. Studienævne fungerer, så hvorfor underminere et eksempel på velfungerende nærdemokrati?

Afviklingen af studienævne er også et anslag mod de forskningsbaserede uddannelser som sådan. Uddannelseskvalitet forstås i stigende grad som en parameter, man kan måle og øge med incitamenter og lignende. Men kvalitet i universitetsuddannelserne er ikke en parameter, der kan styres gennem driftsøkonomisk optimering. Uddannelseskvalitet opstår i uddannelsernes interaktion mellem de studerende og underviserne. Uddannelseskvalitet er et fælles anliggende, som netop sikres i det institutioneliserede samarbejde i studienævne.

At uddannelserne er forskningsbaserede medfører, at uddannelserne udvikler sig i takt med universitetets forskning. Det forpligtende samarbejde i studienævne er afgørende, når forskningen omsættes til uddannelse.

Her ser det ud til, at udvalget er af

“ Desværre dominerer de dårlige anbefalinger. Udvalgets flertal har ikke haft en god forståelse for universiteter og universitetsuddannelse.

Olav W. Bertelsen

en anden opfattelse. Udvalget fokuserer meget ensidigt på, at universitetsuddannelserne skal opfylde erhvervslivets behov for arbejdskraft. Det er rigtigt nok en vigtig opgave for universiteterne at uddanne arbejdskraften, men udvalgets benhårde instrumentalisering fremmer ikke universitetsuddannelsernes grundlæggende værdi.

Universitetskandidaternes styrke og værdi på arbejdsmarkedet kommer ikke af specifikke færdigheder, som erhvervslivet aktuelt efterspørger. Værdien opstår først og fremmest, når de studerende bliver en del af et fagligt miljø og på den baggrund udvikler generelle kvalifikationer i tillæg til en dyb forskningsbaseret faglighed. Det er det, der gør, at den langsigtede beskæftigelse blandt akademikere fra alle fag er høj.

Hvorfor etårige masteruddannelser og ba-fremstød

Frem for at dyrke universitetsuddannelsernes kerneværdier fokuserer rapporten på en række klare vildskud. Man vil opdyrke et arbejdsmarked for de akademiske bachelorer, selv om det burde være tydeligt for enhver, at det er en fiks ide, når vi i Danmark har en god tradition for professionsrettede uddannelser på bachelorniveau. Og udvalget foreslår et etårigt erhvervs-instrumentelt forløb, der skal kunne lægges oven på en bachelorgrad i stedet for kandidaten (FORSLAG 11-12-17).

Og der er i det hele taget myriader af anbefalinger om uddannelsesfremmende tiltag, der vil udhule kandidatuddannelsernes egentlige grundstamme.

Kunde-gørelse af studerende

Rapporten erstatter i vid udstrækning medborgerskabsagtigt samarbejde med incitamentstyring og kunde-gørelse af de studerende. Når de studerendes indflydelse igennem studienævne svækkes markant, anbefaler man i stedet øget brug af studenterevalueringer til kvalitetsforbedring af studierne (FORSLAG 33). Når dårlige incitamenter underminerer vores helhjertede engagement i uddannelserne, indføres andre incitamenter og priser for at rette fokus tilbage igen.

Når universitetsuddannelserne sådan omdannes til en træningsbane for operationelle arbejdslivskompetencer, sådan som det fx ses i de praktikordninger, der ikke er forsvarligt ECTS-bærende, så overser man det vilkår, at de studerende kun er fem år på universitetet, men resten af livet på arbejdsmarkedet.

Gode uddannelser!

Gode universitetsuddannelser opstår og udvikler sig ikke på baggrund af erhvervslivets skiftende forestillinger om, hvilke instrumentelle kvalifikationer arbejdskraften gerne skulle have. Gode universitetsuddannelser opstår i faglige miljøer, hvor det videnskabelige personale har forskningsfrihed og tid til forskningsmæssig fordybelse, og hvor vi sammen med de studerende har tid og rum til at samarbejde om at omsætte forskningen til relevant uddannelse. Ikke nødvendigvis erhvervsrelevant, men snarere fagligt relevant og personligt relevant i et livsperspektiv.

Og ikke mindst relevant for hele samfundslivet dannelsemæssigt, i forhold til civilsamfundet, kulturlivet, demokrati, den fælles erkendelse osv.; alle de dimensioner af samfundsmæssig rigdom, vi taber af syne med det ensidige fokus på erhvervslivets arbejdskraftsbehov.

Som universitetslærere har vi en særlig forpligtelse til at råbe vagt i gevær og fastholde det store perspektiv på, hvad det er, universiteterne og vores uddannelser bidrager med til samfundet.

Ingen interesse for halv kandidat

Gersing-udvalg anbefalede 1-årige overbygningsuddannelser - men FORSKERforums rundspørge viser at få tror på eller støtter ideen

Øh, bøj – hvor kom det forslag fra?

Sådan omtrent er reaktionen på Gersing-udvalgets anbefaling om, at uni'erne "får mulighed for at udbyde 1-årige 'overbygningsuddannelser' (60 ECTS) som ordinære heltidsuddannelser" (FORSLAG 11) – underforstået som alternativ til den 2-årige kandidatuddannelse.

Det er meget svært at spore nogen form for entusiasme omkring udvalgets ide – ja, selv blandt udvalgets egne medlemmer.

"Hvis nogle universiteter kan se potentialet i at udbyde den type uddannelser, så skal jeg ikke være den, der stiller mig i vejen," som **AU-lektor Tina Bering Keiding**, der var medlem af udvalget, siger.

Men der er ikke meget, der tyder på, at universiteterne kan se et sådan potentiale. FORSKERforum har foretaget en rundspørge blandt alle universiteter omkring en 1-årig overbygning, og reaktionerne svinger mellem høflig interesse og blank afvisning. Ingen kan nævne konkrete fag eller uddannelsesområder, hvor de ser et potentiale.

CBS: Specialet er vigtigt

"Det er på ingen måde relevant for DTU at indføre en 1-årig overbygningsuddannelse," lyder det eksempelvis fra chefkonsulent Thomas Overgaard Jensen på DTU, der henviser til, at man i forvejen har de 3,5-årige diplomingeniøruddannelser, og at "en 3+1 struktur vil udviske forskellen mellem diplomingeniøren og civilingeniøren."

På CBS udbyder man i forvejen mange akademiske efteruddannelser for folk, der er i arbejde. Men heller ikke her ser man nogen særlig fidus i en halv kandidat.

"På CBS er den toårige kandidatuddannelse et godt grundlag for en karriere, og

ANBEFALING 11. Universiteterne skal kunne udbyde etårige overbygninger

- Udvalget anbefaler, at universiteterne får mulighed for, i tillæg til kandidat- og masteruddannelser, at udbyde 1-årige forskningsbaserede selvstændigt afsluttede "overbygningsuddannelser" på 60 ECTS-point som ordinær uddannelse for akademiske bachelorer.

specialet er en vigtig del af den akademiske dannelse, som bidrager til at gøre dimittenderne interessante på jobmarkedet," lyder det blandt andet fra CBS-rektor Per Holten-Andersen, der ikke har planer om en 1-årig overbygning, om end han gerne vil bakke op om muligheden for at gøre det.

Regering vil have hurtigere veje

Forslaget om den 1-årige overbygning er et direkte svar på en af de fire opgaver, Regeringen havde stillet Gersing-udvalget, nemlig den, der handlede om at pege på "fleksible og hurtige veje til gode job, der imødekommer samfundets behov." Udvalget noterer sig i rapporten, at Danmark ikke som andre lande har et arbejdsmarked for akademiske bachelorer, men en 3+1 mulighed kan "gøre det mere attraktivt for bachelordimittender at gå ud på arbejdsmarkedet og evt. vende tilbage til en kortere overbygningsuddannelse for at styrke deres kompetencer," som det hedder. Kort efter opremses så de økonomiske konsekvenser, som Regeringen næppe finder uinteressante: færre SU- og taxameterudgifter og et øget arbejdsudbud.

Det forklares umiddelbart ikke nærmere i rapporten, *hvorfor* en 3+1 ordning gør det mere attraktivt at forlade universitetet som bachelor.

Ikke noget bachelor-arbejdsmarked

Men attraktivt eller ej ... en logisk forudsætning for, at bachelorer vælger at prøve sig af på arbejdsmarkedet, er, at nogen vil ansætte dem. Og det er ikke noget, **Mads Eriksen, forsknings- og uddannelsespolitisk chef i Dansk Erhverv**, ser specielt store muligheder for på kort sigt.

"Vi har ikke meget stor tro på, at der er et bachelor-arbejdsmarked på vej i Danmark. Og kompleksiteten på arbejdsmarkedet er ikke ligefrem faldende, så generelt ser vi ikke behov for kortere uddannelser," siger han.

Mads Eriksen var også en del af Gersing-udvalget og har anbefalet forslaget. Men han lægger selv mere vægt på, at udvalget også har anbefalet en udvidelse af retskravet, så studerende igen får mulighed for at holde pause efter bachelorduddannelsen, samt anbefalingen om

“

En 1-årig overbygningsuddannelse kommer ikke til at højne kvaliteten, tværtimod ...

**DM-formand
Camilla Gregersen**

flere kandidatuddannelser, der kan tages på deltid.

"Vi ser gerne et mere fleksibelt uddannelsessystem, og kan man kombinere uddannelse og job, ser vi stort potentiale, først og fremmest med erhvervs kandidatordningen, men også andre muligheder," siger han.

Hønen eller ægget

Det er hønen-ægget historien igen. Når bachelor-arbejdsmarkedet har svært ved at slå igennem, hænger det sammen med, at man ikke har traditioner for det. Så dem, der slutter som bachelorer, gør det ikke af lyst, men af nød.

"Så længe der ikke er et større udbud af dygtige bachelorer, opstår der ikke et bachelor-arbejdsmarked. Problemet i dag er, at flertallet af de akademiske bachelorer på arbejdsmarkedet er der, fordi de ikke har maget at tage en kandidatuddannelse."

Hvad ville få en arbejdsgiver til at vælge en bachelor frem for en kandidat?

"Så skal det jo være, at de er billigere på en måde. Koster de det samme, vil man vælge den med højeste kvalifikationsniveau, det er klart. Eller hvis man har nogle personlige kompetencer, så man matcher jobbet. Et match, jeg godt kan se, er hvis man er i et studiejob og bliver ansat, fordi virksomheden simpelthen ikke kan undvære en," siger Mads Eriksen.

AC: Retkravet vigtigt

De akademiske organisationer var repræsenteret i udvalget af **chefkonsulent i AC Birgit Bangskjær**. Som Mads Eriksen lægger hun langt større vægt på forlængelsen af retskravet.

"Det er ikke noget, der er vokset i vores have. Men omvendt vil jeg ikke

lægge hovedet på bloggen og sige, der ikke er behov på sigt. Det skal ses i sammenhæng med vores anbefaling af forlængelse af retskravet for bachelorer – om at studerende ikke kan tvinges til at stå af før kandidatstudiet – som jeg mener, er den vigtigste anbefaling, udvalget er kommet med. Det vil helt givet betyde at flere vælger at stå af i et par år. Der kan jeg godt se, der kan være et behov for en uddannelse, der ikke varer to år,” siger Birgit Bangskjær, der dog som Mads Eriksen tror mere på deltids-varianten erhvervskandidat.

Men kabalen skal gå op – der skal både være arbejdspladser og dygtige bachelorer til at tage dem.

”Det kræver, der er nogle arbejdsgivere der vil ansætte de her folk. Men i og med vi forlænger retskravet, tror jeg, at nogle barrierer for bachelorarbejdsmarked kan blive nedbrudt.”

DMs formand: Underlig kort uddannelse

Mens Birgit Bangskjær er moderat positiv over for en 1-årig overbygningsuddannelse, er der mere kontant afvisning i hendes bagland – nærmere bestemt Dansk Magisterforening. Her erklærer formand Camilla Gregersen sig som direkte modstander.

”En 1-årig overbygningsuddannelse kommer ikke til at højne kvaliteten, tværtimod, og derfor er det et problematisk forslag. Der er i stedet brug for, at vi styrker kvaliteten af universitetsuddannelserne. I det lys virker det underligt et etablere en kort uddannelse, hvor eksempelvis specialets fordybelse og selvdisciplinering uundgåeligt vil blive reduceret,” siger hun.

Camilla Gregersen peger som Mads Eriksen på, at fremtidens arbejdsmarked bliver endnu mere komplekst og krævende: ”Det vil stille høje krav til de studerendes faglige evner. Det er derfor ikke hensigtsmæssigt at skære i de akademiske kompetencer hos dimittenderne.”

Hun er dog tilfreds med, at der i udvalgets anbefalinger står, at de 2-årige kandidatuddannelser fortsat skal være hovedvejen for de akademiske bachelorer på universiteterne..

lah

Uni-ledere om den halve kandidat

FORSKERforum har spurgt samtlige universiteter: Vil det være relevant at indføre 1-årige overbygningsuddannelser? Hvilke områder/fag kunne det give mening med 1-årige overbygningsuddannelser?

KU, prorektor Lykke Friis:

”Vi vil selvfølgelig se nærmere på den konkrete udformning af rammer og vilkår for et sådant udbud, når de foreligger, men i udgangspunktet vil vi kun benytte ordningen i særligt afgrænsede tilfælde, hvor der er en konkret efterspørgsel blandt aftagere. Endnu en ny type kandidatuddannelse kan forvirre uddannelsesbilledet for de unge. Vælger man en etårig overbygningsuddannelse, er der lagt op til, at man er afskåret fra senere at få en kandidatuddannelse og dermed sandsynligvis også fra ph.d.-muligheden. For KU er de 2-årige kandidatuddannelser altså hovedvejen – som udvalget i øvrigt også anbefaler – men jeg vil ikke udelukke, at det kunne give mening i enkelte særligt velbegrundede tilfælde, f.eks. på digitaliseringsområdet.

DTU, chefkonsulent

Thomas Overgaard Jensen:

”Det er på ingen måde relevant for DTU at indføre en 1-årig overbygningsuddannelse. (...) Ingeniørområdet er allerede tilrettelagt med en kortere erhvervsrettet og anvendelsesorienteret uddannelse ...

SDU, rektor Henrik Dam:

”For udvalgte uddannelser kunne det i princippet være relevant for SDU at indføre 1-årige overbygningsuddannelser, men vi har endnu ikke haft mulighed for at analysere, hvor det ville være

forsvarligt. En evt. beslutning herom vil ikke blive truffet uden en grundig drøftelse på SDU og det er derfor for tidligt at sige noget om, hvorvidt SDU fremadrettet vil udbyde sådanne uddannelser.

AAU, prorektor Inger Askehøve:

”Vi har ikke umiddelbart planer om at oprette nye 1-årige overbygningsuddannelser, men vil selvfølgelig kigge på, hvorvidt det giver mening hos os.

CBS, rektor Per Holten-Andersen:

”CBS har ikke aktuelle planer om at indføre 1-årige overbygningsuddannelser, men vi bakker op om, at universiteter har muligheden. På CBS er den toårige kandidatuddannelse et godt grundlag for en karriere og specialet er en vigtig del af den akademiske dannelse, som bidrager til at gøre dimittenderne interessante på jobmarkedet. Vi mener umiddelbart, at specialet er svært at undvære. CBS tilbyder etårige deltidsmasteruddannelser, og her udgør de studerendes erhvervs erfaring en vigtig bestanddel.

RUC, rektor Hanne Leth Andersen:

”Jeg vil ikke afvise det på forhånd, vi må undersøge det og spørge ude i fagmiljøerne for at finde ud af, om den overbygningsmodel kan passe ind i forhold til konkrete behov.

ITU, rektor Mads Tofte:

”ITU har ingen aktuelle planer om at starte et-årige overbygningsuddannelser.

AU har ikke svaret på FORSKERforums henvendelse.

lah

Hvorfor: Fagkyndige fratages m

Hvorfor støttede to uni-lærere i Gersing-udvalget forslag om mindre medbestemmelse til fagfolket og mere magt til ledere?

Gersing-udvalgets flertal kom med et kontroversielt forslag. Studienævnene – med lærere og studerende – skal fratages medbestemmelse på studierne drift og indhold, og det skal overdrages til at være styret af en enstrengt ledelse (FORSLAG 36-37).

Et mindretal med bl.a. rektorerne og udvalgets didaktikespert afviste forslaget med henvisning til, at det er en unødvendig stramning, fordi studienævnene i dag er velfungerende med store faglige kompetencer, hvor medbestemmelse til studerende og lærere faktisk medvirker positivt til drift og kvalitet.

Men forslaget blev støttet af de to professormedlemmer af udvalget, økonomiprofessor David Dreyer Lassen og juraprofessor Mads Bryde Andersen.

FORSKERforum har spurgt dem, *hvad der får menige uni-lærere til at støtte et forslag, som giver mindre medbestemmelse til akademien, det kollegiale fagfolk?*

ANBEFALING 37. Ansvar for uddannelsernes indhold og kvalitet forankres entydigt i den enstrengede ledelse

- Et flertal i udvalget anbefaler, at universitetsloven ændres, så ansvaret for uddannelsernes indhold og kvalitet forankres entydigt i den enstrengede ledelse. Det indebærer en ændring af kompetencefordelingen mellem studienævn og den enstrengede ledelse, således at det entydigt bliver ledelsens ansvar at tilrettelægge arbejdet med og udstikke rammerne for uddannelsernes indhold og kvalitet.

- Et mindretal i udvalget vil fastholde studienævnets nuværende rolle, hvor medindflydelse og medinddragelse sikrer et højt fagligt engagement fra de studerende og de videnskabelige medarbejdere i udviklingen af uddannelsernes tilrettelæggelse og faglige indhold.

David Dreyer Lassen: Der skal kunne placeres ansvar

FORSKERforum spurgte professor David Dreyer Lassen hvorfor han støttede, at studienævnene fratages magt.

”På den ene side var der hensynet til universitetsdemokratiet med medbestemmelse og på den anden side spørgsmålet om ledelsesstrukturen. Og her vejede den enstrengede ansvarsmodel tungest i min vurdering. Men jeg vil så tilføje, at jeg har tiltro til, at et nyt system vil blive forvaltet på fornuftig vis. En fornuftig leder vil fortsat rådføre sig med lærere og studerende”.

Har David Dreyer haft personlige erfaringer med, at den nuværende placering af magt hos studienævn har skabt konflikt?

”Jeg har siddet i KU-økonomis studienævn i 10 år og har både gode og dårlige erfaringer. Men i vores studienævn har jeg ikke oplevet egentlige konflikter. Men i udvalget hørte vi om studienævn, som skulle gabe over mange fag, og som var organiseret på tværs, hvor det nogle gange var lidt uklart, hvem der havde ansvaret, hvis noget går galt”.

Udvalget kommer med forslag til ikke-problem?

Men udvalgets rapport giver ikke konkrete eksempler på dysfunktioner, men henviser blot (teknokratisk og bureaukratisk) til, at det er hensigtsmæssigt med en enstrengt ledelse – udvalget kommer med et forslag, uden at dokumentere et problem?

”Det er korrekt, at der ikke dokumenteres om konkrete eksempler. Men jeg deltog i udvalget som ekspert i offentlig økonomi, og i mine øjne skal der kunne placeres et formelt og reelt ansvar, hvis noget går galt, fx at ledighedstal på en uddannelse er problematiske. Så bør der være nogle, som kan gribe ind, og som kan pålægges ansvar”.

Jeg tror, det bliver en strid om ord, for hvad er ’medbestemmelse’? Kan man ikke lige så godt have indflydelse ved, at man har en fornuftig ledelse, som lytter til én?

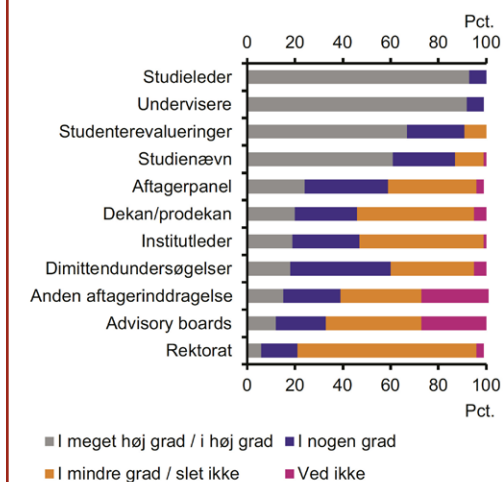
David Dreyer Lassen

Nu lyder det, som om ledighedstal er studienævnens problem – og at problemet er, at nævnene ikke gør noget?

”Det behøver jo rigtignok ikke være studienævnens problem, nej. Men det er min holdning, at der altså skal være et klart ansvar, og det skal placeres i ledelsen”.

Studienævn-ledere

Vurdering af, i hvilken grad forskellige aktører/elementer er med til at øge uddannelseskvaliteten, pct., 2017

Magt i studienævn

Medbestemmelse – en strid om ord

Men hvordan skal menige lærere og studerende protestere fremover, hvis de mener, at studiet forvaltes forkert eller dårligt, og at det forringer studiets kvalitetsarbejde?

”Så må de jo henvende sig til ledelsen. Og hvis det er helt galt, så kan dekanen jo afsætte studielederen”.

Er der ikke risiko for passivitet: Lærere og studerende vil sige, at når de alligevel ingen medbestemmelse har, hvorfor skulle de så bruge tid på studienævne?

”Jeg tror, det bliver en strid om ord, for hvad er ’medbestemmelse’? Kan man ikke lige så godt have indflydelse ved, at man har en fornuftig ledelse, som lytter til én?”

Kan David Dreyer forstå, hvis nogle synes at hans tilgang er formalistisk og teknokratisk?

”Det kommer jo an på, hvad man lægger i de udtryk. Men jeg opfatter, at forslaget om ændring af studienævne til at blive underlagt en enstrengt ledelse er en logisk konsekvens af en lov, hvor der ikke er valgt ledelse, og hvor ledere udpeges af ledelsen. Og det vurderer jeg er fornuftigt”.

Ringede kvalitetsstøtte fra topledere

Udvalgets anbefaling er tilsyneladende i direkte modstrid med vurderingen i de nuværende studienævn. Det fremgår nemlig af svar fra studielederes vurdering, at studielederen selv, undervisere og studenterevalueringer i meget høj grad bidrager til at ”øge uddannelseskvaliteten”, mens dekaner og institutledere kun gør det i mindre grad eller slet ikke. Og rektor bidrager overhovedet ikke (SE FIGUR 12.19 s.345).

Alligevel vil udvalget give lederne magten over studiestyringen?

”Studieledernes svar er jo udtryk for, hvordan systemet fungerer i dag. Men det kan jo ændre sig, hvis man giver lederne mere magt. Jeg har tiltro til, at et nyt system vil blive forvaltet på fornuftig vis. Det er således min forventning, at en fornuftig leder vil rådføre sig med lærere og studerende, så forskellen til i dag ikke bliver så stor”, svarer David Dreyer.

Mads Bryde Andersen: Studenterindflydelsen for stor

FORSKERforum spurgte juraprofessor Mads Bryde Andersen hvorfor han støttede, at studienævne fratages magt. Han vil ikke interviewes, men svarer pr. e-mail blandt andet:

”Studenterindflydelsen i studienævne er efter min opfattelse blevet for stor. For hvad er det egentlig, de studerende kan bidrage med? Faglige indspil om, hvordan et pensum kan forbedres ses sjældent. I spørgsmål om udformningen af pensum handler de typiske indspil fra studenterrepræsentanterne – i hvert fald efter mine årelange erfaringer – om at *reducere* pensumomfanget.

“

Studenterindflydelsen i studienævne er efter min opfattelse blevet for stor. For hvad er det egentlig, de studerende kan bidrage med?

Mads Bryde Andersen

Jeg har fuld forståelse for, at man som studerende ønsker at få sine studier overstået hurtigst muligt. Men den rapport, vi her taler om, er afgivet af et udvalg, der havde til opgave at stille forslag, som kan skabe *bedre* universitetsuddannelser. I det perspektiv er der efter min opfattelse ingen tvivl om, at den endelige tilrettelæggelse af studieordninger mv. ligger bedst hos en studieleder, der agerer uafhængigt af studienævne, men træffer afgørelser med de faglige og politiske indspil, der nu måtte komme fra studienævne.

Jeg er fuldt opmærksom på, at forslaget ikke modtages med kyshånd af studentersiden.”

Uden interview kunne FORSKERforum ikke få svar på, hvad Mads Bryde synes om, at lærernes medbestemmelse i studienævne også vaskes ud.

'Uddannelseskvalitet'? 'Læ'

Hvad betyder disse udtryk i en ministeriel politik-forberedende rapport, lyder spørgsmålet til Gersing-udvalgets menige forskermedlem

Nogle vil kalde det et flippet spørgsmål til den ministerielle Gersing-rapport fra udvalget om bedre universitetsuddannelser. Men FORSKERforum vover alligevel: *Der står meget om 'samfunds-økonomisk værdi' i rapporten, men der står ikke ret meget om uddannelsesværdi for den enkelte borger, dvs. hvordan uddannelse kan bidrage til personlig "livskvalitet", herunder "dannelse"?*

"Jeg ville være ret bekymret, hvis et politisk udpeget udvalg begynder at komme med nærmere synspunkter på, hvad uddannelse skal på disse områder", svarer **lektor og vice-centerleder Tina Bering Keiding**, der som didaktik-ekspert var eneste "undervisnings-forsker" i Gersing-udvalget, som i forrige måned barslede med 37 forslag til bedre uddannelser.

Politikerne skal holde sig fra indholdsdefinerer

Der skal være armslængde mellem politikerne og uddannelserne, når det handler om indholdet:

"Fra politisk niveau skal man være tilbageholdende med at komme med defineringer og mål på disse områder. I udvalget har vi været enige om at være tilbageholdende med defineringer og mål på disse områder, fx hvad angår 'dannelse' eller den enkeltes 'livskvalitet'. Det må være op til de enkelte studieordninger at

Gersing-udvalgets kommissorium definerede opgaven som at belyse hvordan universiteterne skal give "de bedste muligheder for kundskabstilegnelse, og de studerende skal ansøres til selvstændighed, flid og faglig fordybelse. Dermed er fundamentet lagt for, at den nyuddannede kan bringe sine talenter i spil til gavn for både sig selv og for udviklingen af samfundet".

FORSKERforum spørger det menige forskermedlem og didaktikexperten Tina Keiding om, hvor personlig livskvalitet – og 'dannelse' som færdighed til at begå sig i samfundet – indgår i Gersing-rapporten.

angive den ramme inden for de enkelte fag. Og så må det være op til de enkelte studerende, i hvilken grad de personligt udnytter studiets rammer inden for vidensfeltet", siger hun.

"Jeg har den opfattelse, at det først og fremmest er de studieordninger og deres intentioner, som lægger rammen, og den skal ikke politisk defineres. Uddannelser skal tilbyde de studerende en ramme inden for et vidensfelt, og så er det op til de studerende selv at udnytte dette for sig selv. Når der fx i studieplaner står, at studier skal opøve 'evnen til kritisk refleksion' eller 'evnen til at udøve kritik', så betyder det jo ikke, at de studerende har en personlig forpligtelse på at udøve kritik, men at studiet giver dem muligheden for at gøre personlig brug af det."

Udvalgets definition på den gode uddannelse

I rapporten er der fire sider med indkredsning af "Hvad karakteriserer en god universitetsuddannelse?". De handler ifølge Keiding om uddannelsessystemets kode: Bedre/værre læring!

Og i indledningen på rapporten oplistes der tre kriterier på den gode uddannelse: **Forskningsbaseret, højt fagligt niveau og højt læringsudbytte samt anvendelige og efterspurgt kompetencer.**

Og her tales der så også bredt om, at universitetsuddannelser skal "skabe værdi for den enkelte og være til gavn for samfundet" (s.54).

Men værdien for den enkelte omtales så blot af en enkelt sætning: "En universitetsuddannelse øger generelt den enkeltes livskvalitet og forudsætninger for at deltage i samfundet". Hvorefter det tilføjes, at den kvalitet er svær at måle, hvorfor fokus derfor er rettet mod uddannelsernes samfundsøkonomiske værdi (s.20).

Uddannelses-værdien for borgerens livskvalitet?

Men i sin rapportering foretog man tilsyneladende en instrumentel indsnævring, så det kom til at handle om 'til gavn for udviklingen af samfundet' jf. den økonomiske tilgang?

Rapporten arbejder også med andre koder end den økonomiske, fx relevanskoden, som ikke bare kan indsnævres til job-relevans og kandidatløn. Spørgsmålet er stillet ud fra en politisk tilgang, mens jeg ser didaktisk på det.

Tina Bering Keiding

"Rapporten prøver faktisk at skelne mellem samfundsøkonomisk værdi, og at uddannelse også har positiv værdi for samfundet. Og jeg vil da gerne medgive, at det samfundsøkonomiske blik fylder meget. Den økonomiske kode er fremherskende, som den jo også er i samfundsdis-kursen. Den tilgang i rapporten skyldes jo delvis, at der kan sprøjtes statistikker og analyser ud om den økonomiske værdi, mens der er meget mindre forskning i de bredere samfundsmæssige og personlige værdier af at tage en uddannelse. Der mangler dansk forskning i, hvad uddannelse bredt set giver de studerende, og hvad de oplever, at uddannelserne betyder for deres liv i bred betydning.

Relevansbegrebet

I indledningen på rapporten oplistes der tre kriterier på den gode uddannelse: **Forskningsbaseret, højt fagligt niveau og højt læringsudbytte samt anvendelige og efterspurgt kompetencer.**

Det lyder, som om 'anvendelige og efterspurgt kompetencer' handler om jobrelevans? Det kan læses som et snævert relevans-begreb?

"Så snævert skal 'relevans' ikke forstås. Rapporten arbejder også med andre koder end den økonomiske, fx relevanskoden, som ikke bare kan indsnævres til job-relevans og kandidatløn. Spørgsmålet er stillet ud fra en politisk tilgang, mens jeg ser didaktisk på det. Relevans handler jo bredt om kompetencer, som samfundet har brug for, og som efterspørges, altså om samspillet mellem uddannelsernes

Læringsudbytte'?

lem, lektor og didaktiker Tina Bering Keiding.

mål og indhold, de studerendes oplevelser og aftagernes forventninger. Rapporten kvantificerer ikke aftagernes behov i økonomiske kategorier. Derimod prøver rapporten at se det ud fra, hvilke uddannelsesprofiler der efterspørges i fremtiden. Når der tales om relevans, tales der om både beskæftigelsesgrad og kvalitet i uddannelsesprofilen”.

Den økonomiske dominans?

Nogle vil dog læse rapporten med politiske briller og hævde, at rapporten er helt domineret af den instrumentelle (økonomiske) vinkling på uddannelsers økonomiske værdi for samfundet: værdi = velstandsskabelse = målt på kandidaters indtægt?

”Jeg vil medgive, at den økonomiske kode fylder meget i rapporten. Den er fremherskende, som den også er i samfundsdiskursen. Men der er også andre ’koder”, svarer hun.

”Tolkningen, at rapporten alene har job og høj erhvervsindtægt som værdimål, er jeg ikke enig i. Det er korrekt, at de økonomiske optikker ikke kan sige noget om ’læringsudbyttet’. Men udvalget har en central skelnen mellem samfundsokonomisk værdi og samfundsmæssig værdi, som ganske rigtigt ikke fylder så meget, fordi det ikke kan kvantificeres. Men udvalget beskriver andre koder i indledningsafsnittets bestemmelser af, hvad der er ’en god universitetsuddannelse’. Og her nævnes tre aspekter: forskningsbaseret, højt fagligt niveau og højt læringsudbytte samt anvendelige og efterspurgte kompetencer. Og heri indgår altså også aspekter af ikke-økonomisk karakter”.

Hvad er læringsudbytte?

Hvis man analyserer rapporten ud fra en semantisk optælling, bruges ’kvalitet i uddannelse’ og ’kvalitet i undervisningen’ 0 gange i rapporten. ’Dannelse’ nævnes 6 gange. Derimod står der ’læringsudbytte’ hele 152 gange. Hvad signalerer ’læringsudbytte’ som et mål på ’uddannelseskvaliteten’?

”Udtrykket nævnes mange gange i rapporten, fordi det er en bred sammenfatning af, hvad undervisning kan bidrage med i flere former: Hvad er målet, og

hvad skal de lære? Men læringsudbytte defineres ikke nærmere eller snævert i rapporten, for der er mange tilgange. Læringsudbytte er noget forskelligt i astrofysik og idehistorie, så derfor giver det ikke mening at definere det nærmere”, siger hun generelt og tilføjer:

”Didaktisk set – og det er min forskningstilgang – handler læringsudnytte om viden om, hvad der læringsmæssigt virker for de studerende, og på hvilken måde det virker. Der er flere former for didaktisk

refleksionsviden: Empirisk, didaktisk og erfaringsviden. I rapporten henvises til empirisk forskning, fordi erfaringsviden er lokal og tæt knyttet til fagdiscipliner.

Man kan fx bedømme achievement i forhold til målsætninger. Her er der forskellige variable, fx undervisningsformer, tidsforbrug, motivation, evalueringer, erhvervs erfaring, problembaseret læring m.m. som alle har større eller mindre indflydelse på den studerendes læringsudbytte.

jø

Keiding – menig forskers rolle i ministerudvalg

Gersing-udvalget – udvalget om bedre universitetsuddannelser – var politisk nedsat, og minister Søren Pind havde personligt udpeget medlemmerne. I politologien kaldes det et politikforberedende udvalg, fordi udvalget skal komme med forslag, som ministeren kan fremsætte med en vis autoritet.

Ministeren og nogle medier kaldte det et ”ekspertudvalg”. Men ret beset var Tina Bering Keiding eneste ekspert i ”uddannelse”. Der påhvilede hende således et tungt ansvar.

Keiding har aldrig været medlem af sådan et politisk ministerudvalg:

”Jeg blev da glad for udpegningen, for det betød jo, at jeg kunne bruge min faglige stemme som didaktikforsker. Jeg oplevede udvalgets medlemmer som meget lyttende og konstruktive. Jeg oplevede ikke, at der er noget, jeg ikke kan stå ved. Men det er en sammenhæng med komplekse faglige og politiske dagsordener. Og der vil altid være en risiko for, at man kommer til at legitimere noget. Og jeg er da godt klar over, at nogle vil læse noget politisk ind i rapporten og dens anbefalinger, hvor jeg læser det som noget fagligt-didaktisk”.

Hvad blev hendes rolle i udvalget?

”Jeg oplever ikke, at jeg repræsenterede ’læringsforskerne’, for det er ikke en enhed – jeg er didaktiker, der

ved noget om undervisningskvalitet og curriculum-design. Jeg repræsenterede nærmere de udvalgte områder af forskningen, som jeg ved noget om, for min rolle blev at sige: Det og det ved vi fra forskningen om fx læringsudbytte eller om tidsforbrugsundersøgelser o.lign.”

”Jeg så det som min rolle i udvalget at fastholde et didaktisk blik og med forskningsmæssige henvisninger. Og der er begrænset forskning i det personlige udbytte/værdi af uddannelse, herunder hvad der er ’uddannelseskvalitet’. Hvis udvalget skulle sige noget om uddannelseskvalitetens betydning for den enkeltes livskvalitet, ville det enten komme til at grænse til det banale eller træde langt ind over, hvad det politiske system skal sætte retning for, efter min mening.

På samme måde, hvis udvalget skulle sige noget om Søren Pinds ambition om mere ’dannelse’: Her ville udvalget uvægerligt komme ud i et normativt felt, for hvad er ’dannelse’ – er det kendskab til klassikerne eller er det evne til at være i en moderne verden? Det ville blive en normativ debat om dannelsesværdier og -betydninger”, forklarer hun og slutter: ”Debatten om ’dannelse’ er vigtig, men den bør i høj grad også understøttes af den pædagogiske filosofiske og didaktiske forskning.”

Kinesiske og danske omgang

Xia Zhang studerer forskellen på omgangsformer i arbejdslivet og oplever dem selv i dagligdagen som ph.d.-studerende på CBS

Hvordan aflyser man et møde over for en kollega? Det lyder som en enkel opgave, men en dansker og en kineser vil ofte gøre det på helt forskellige måder. Og forskellene i måden, vi kommunikerer selv enkle budskaber, kan have stor betydning for samarbejdet og måden, vi opfatter hinanden.

Xia Zhang forsker i de forskelle, men hun oplever dem også selv. Som kinesisk ph.d.-studerende på CBS er hun vidne til de mange små forskelle, der er på den måde, man omgås og taler sammen, i Danmark og Kina.

”Hvis ringer for at aflyse et møde, vil de fleste kinesere starte med at undskyldte. Det vil danskere typisk ikke gøre. Så kinesere har forventning om en undskyldning, og derfor vil en dansk mødeaflysning kunne opfattes som uhøflig. En dansker vil bare se det som en neutral besked – ja, måske sågar positiv, fordi man slipper for mødet og er fri til at lave andre ting,” siger hun.

Forskel på høflighed

Men opfattelsen af manglende høflighed kan også gå den anden vej. Xia Zhang giver et eksempel fra familielivet.

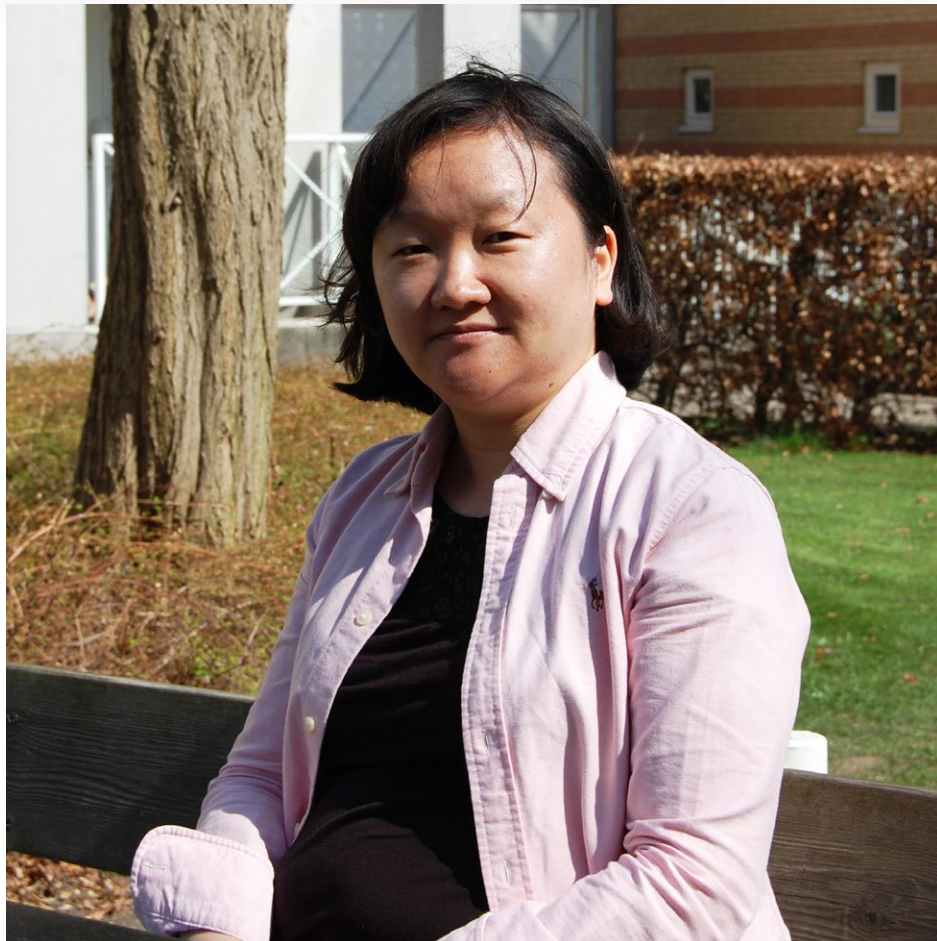
”Hvis et dansk barn vil have et stykke banan, vil barnet typisk spørge: Må jeg få et stykke banan? I en kinesisk familie, vil barnet bare tage et stykke banan og spise det. Det er ikke uhøfligt, det er bare en anden måde.”

Xia Zhangs forskningsarbejde er en del af projektet Global English as International Business Language, som undersøger, hvordan engelsk fungerer som fællessprog blandt ansatte i Carlsberg Group, og hvad den lokale kultur- og sprog-baggrund betyder for måden at bruge engelsk på. En af metoderne er at fremlægge en række scenarier for Carlsberg-medarbejdere i forskellige lande, og se, hvordan de handler. Eksemplet med mødeaflysningen er et af disse scenarier.

Individualisme:

Frokost-fællesskab skal aftales

Frokostpausen og dens sociale ritualer er en af forskelle, Xia Zhang nævner fra sin egen erfaring med arbejdet på henholdsvis CBS og i Kina.

Den fleksible arbejdstid og mere tid til familien - det er en af de positive sider ved at bo i Danmark, fortæller Xia Zhang.

”I Kina ligger frokostpausen på et fast tidspunkt for alle, så alle går sammen i kantinen, hvor du kan møde alle dine kolleger. Her er på CBS ligger frokosten helt individuelt, men det betyder, at du på forhånd skal lave aftaler, hvis du vil sprise frokost med nogen,” siger Xia Zhang.

Hun nævner generelt, hvordan arbejdstiden er langt mere fleksibel i Danmark. Det giver bedre mulighed for at hente børn og bruge tid med familien. Men folk i Danmark har alligevel generelt travlt – det er i hvert fald, hendes den oplevelse hun får, eksempelvis fra forældrene til hendes børns kammerater.

Eventyrlandet Danmark

I modsætning til de fleste andre kinesiske ph.d.-studerende var Xia Zhang allerede i Danmark, da hun søgte og fik ph.d.-stillingen. Hendes mand blev nemlig ansat

som postdoc på DTU allerede i 2009, og hun flyttede med ham til det land, hun stort set kun kendte som H.C. Andersens hjemland.

”H.C. Andersen-eventyr som Den lille havfrie og Kejserens nye klæder indgår i tekst-grundbogen i den kinesiske mellem-skole. Så vi kendte Danmark som et land med prinser og prinsesser – et fantasiland. Og så havde vi også set, at Danmark var kåret til verdens lykkeligste land,” fortæller hun.

Fra Kina var hun uddannet i engelsk sprog og litteratur i storbyen Tianjin, og hun arbejdede efterfølgende i 3 år på et akademiske forlag som redaktør med speciale i business engelsk og interkulturel kommunikation. I Danmark brugte hun sin første tid på at lære dansk sprog på Studieskolen, og senere fik hun job som forskningsassistent på CBS.

Antropologi: Kineser i Danmark

Rollemodel eller meddebattør

FORSKERforum har talt med AU-**lektor Anders Sybrandt Hansen**, der tidligere har fulgt en gruppe kinesiske ph.d.-studerende i Danmark. Han fandt ud af, at den store kulturelle forskel handler om det flade danske hierarki. Den forskel er Xia Zhang helt enig i.

”Det kan jeg godt genkende. Uddannelse er en vigtig del af livet i Kina, så folk viser stor respekt for lærere – lærere er rollemodeller. Men i Danmark er det meget vigtigt at diskutere og udfordre lærerne. Det lærer børn i en tidlige alder, helt fra børnehaven og op gennem skolen,” siger hun.

Hun oplever ikke, at hun selv er blevet voldsomt udfordret af dette. Hun er uddannet i engelsk sprog og litteratur og har erfaring med at kommunikere med folk fra vestlige lande i forbindelse af arbejde, og derfor havde hun på forhånd havde en forståelse for kulturen i de vestlige institutioner. Men mange kinesere er ikke forberedt på forventningerne til en kritisk deltagelse fra de studerendes side. Og det er en opgave, hun opfordrer de danske universiteter til at være opmærksomme på.

Opfordring: Bedre intro til danske normer

”Både kinesiske forskere og studerende, der kommer til Danmark, bør være bedre informerede om de forventninger, der er til rolle-forholdet mellem lærerne og studerende. I institutionerne siger man ofte til børnene: du finder ud af det. Men det er ikke så lige til, når man kommer udefra. Så hvis man vil have studerende med ikke-dansk baggrund til at bidrage til aktive diskussioner på lige fod, skal de have en ordentlig introduktion på forhånd,” siger hun, og tilføjer, at det går begge veje. Folk udefra har også forventninger, og begge sider skal bidrage til et vellykket kulturmøde.

Endelig er der lige det med den danske sarkasme: ”Danskerne har mange vittigheder, det skal man også vænne sig til,” siger hun med et smil.

lah

Kinesere skal vænne sig til et fladt hierarki, men de er glade for bedre work-life balande og rent miljø, forklarer antropolog

Antallet af kinesiske ph.d.-studerende, der søger til udlandet, er i stor vækst, viser tal fra UNESCO, og det kan også mærkes i Danmark. Men der er markante kulturelle barrierer, der skal overvindes, når man kommer hertil fra et så markant anderledes samfund som det kinesiske.

Antropolog og lektor Anders Sybrandt Hansen fra Kinastudier på AUs Institut for Kultur og Samfund, har tidligere fulgt en gruppe af 34 kinesere, der kom til Danmark for at studere. Han fortæller, at de hierarkiske forhold er en grundlæggende forskel, som har stor betydning både for måden man omgås og arbejder på.

”Kineserne er vant til et meget mere hierarkisk forhold i livet. I undervisningen er man ikke vant til i samme omfang at blive inddraget med spørgsmål. Det er meget mere et spørgsmål om at lytte til læreren og memoriserer, og har man et spørgsmål, gemmer man det til pausen,” fortæller han.

I Kina står til rådighed

Det samme gælder forholdet mellem en ph.d.-studerende og en professor – man lytter og lærer. Det giver sig blandt andet udslag i opfattelsen af, hvor vidt man har krav på fritid.

”I Kina er du som underordnet vant til, at det er en anden person, der kan disponere din tid. Du står til rådighed, og du har ikke på samme måde adskillelse med arbejde og fritid. Derfor er der nogle kinesere, der synes, danskere er underlige, når de går hjem klokken 16 – for: kan de ikke lide at arbejde?” siger Anders Sybrandt Hansen

Hans indtryk er dog, at kinesere generelt er glade for at være i Danmark.

”Det er de, bredt sagt. Det er ikke ensbetydende med, at de nødvendigvis kan se sig blive boende og blive integrerede. Dem, jeg har studeret, forestillede sig på forhånd, at livet i Danmark foregik i langsommere tempo, og det har også været det, de har oplevet. Det kan de godt lide.”

Kineserne er vant til et meget mere hierarkisk forhold i livet. I undervisningen er man ikke vant til i samme omfang at blive inddraget med spørgsmål.

Anders Sybrandt Hansen

Danmark trækker alternative kinesere

Han vurderer, at flertallet af de kinesere, der rejser ud i forskerstillinger, ikke vender hjem til Kina.

”Det er ikke kun spørgsmål om at tjene flere penge i udlandet. For nogle handler det også om work-life balancen. Det er mindre stressende at arbejde i Danmark end i Kina. Du har mere frihed og styring af egen tid. Og så er det også et spørgsmål om miljø. Jeg har talt med kinesere i Danmark, der ikke har talt om andet end den rene luft og den rene natur, vi har her. Folk er vant til overbefolkede bymiljøer. Her i Danmark indfinder der sig en ro, som mange unge kinesere savner.”

Antropologen tilføjer, at det muligvis også er en særlig type, der i forvejen har et godt øje til vores værdier, der søger mod Danmark.

”De kender en smule til Danmark og Skandinavien, som de kalder Nordeuropa, og det er næsten udelukkende positive ting: Ren luft, lighed mellem kønnene og den slags. Det betyder nok, at det tiltrækker nogle kinesere, der ikke er helt mainstream. Ud fra et økonomisk perspektiv er det klogeste, du som kineser kan gøre, at tage til USA og læse finansvidenskab. Så dem, der vælger at tage til Danmark, er måske allerede en smule alternative.”

lah

Pepke fortsætter angreb på FORSKERforum

FORSKERforum fik påtale fra PRESSENÆVNET, fordi FORSKERforum ikke forelagde klimaforsker Katherine Richardssons karakteristik af **DTU-ektor Jens Olaf Pepke Pedersen**, som en der udtaler sig om klima ud fra "snæver fagekspertise".

Men PRESSENÆVNET mente ikke, at det var kritisabelt, at FORSKERforum karakteriserede Pepke som "klimaskeptiker".

Det er Pepke tilsyneladende utilfreds med. I et vredt indlæg i ALTINGET fortalte han (3. april), at der har været flere klager til PRESSENÆVNET over FORSKERforum, bl.a. den fra ham selv, Helmuth Nyborg og en AU-instituttleder (om fyringen af en kritisk vindforsker). Pepke har tilmed indsendt to nye klager til PRESSENÆVNET.

Og så appellerer han til Djøfs og DMs ledelser om at gribe ind over for FORSKERforum: **Hvor er jeres journalistiske etik?**

Pepkes nye klage: 'De 97 pct. er en misforståelse'

Pepke har indsendt en ny klage, nu over FORSKERforums omtale af sagen i Pressenævnet (FORSKERforum 312, marts). Han vil igen ikke benævnes "klimaskeptiker" eller som tilhørende "de tre pct. klimaskeptikere", der ikke mener at den globale opvarmning er menneskeskabt.

FORSKERforum så ikke så noget problem i at karakterisere Pepke som "klimaskeptiker", fordi PRESSENÆVNET ikke påtalte dette (idet Pepke over for Pressenævnet ikke bestred, at hans forskningsresultater tilhører et mindretal af klimaforskere). Men Pepke mener ikke, at det giver ret til at kalde ham "klimaskeptiker", fordi "klimaskeptiker ikke nogen anerkendt definition".

FORSKERforum brugte betegnelsen, fordi anerkendt forskning i klimakommunikation (fra bl.a. John Cook

m.fl.) har fastslået, at der blandt 90-100 pct. klimaforskere er konsensus om, at mennesket forårsager global forskning, med studier der konvergerer med en konsensus på 97 pct. (Og det anerkendte engelske dagblad GUARDIAN opererer således med en fast rubrik: "The 97 percent").

Men Pepke vil ikke anerkende den forskning og begrebet: "John Cook og medarbejdere er ikke uvildige iagttagere til klimadebatten, men har tværtimod aktivt bidraget til den misforståelse, der eksisterer omkring den såkaldte 97 pct's konsensus", eftersom Pepkes gennemgang af 97/3 -analysen "viser, at der blot er konsensus om, at mennesket i et eller andet omfang bidrager til opvarmningen" (Pepke til PRESSENÆVNET).

FORSKERforum: Mistænkeliggørelse

FORSKERforums redaktorer (formændene for forskermedlemmer i DM og Djøf) besvarede Pepkes udfald i ALTINGET. De respekterer PRESSENÆVNETS påtale om, at Pepke skulle have været hørt. Men klagerne indgår i en bitter klimadebat:

"FORSKERforum oplever, at Pepke gennem klager til Pressenævnet og mistænkeliggørelse i Altinget forsøger at fremtvinge en normalisering af den klimaskeptiske position. Beviser for menneskeskabte klimakonsekvenser er anerkendt af FN i IPCC, COP21, 22, 23, underskrevet af danske ministre og støttes af 97 procent af forskerne.

Alligevel forsøger de tre procent konstant at påvirke pressen med ønsker om at 'høre den anden side', og dermed give indtryk af at videnskaben står delt" (ALTINGET 12. april).

Og fra USA lyder kommentaren (pr. email) fra John Cook: "FORSKERforums fejde med mr. Pedersen forekommer helt bekendt – 'klimaskeptikere' er meget nøjeregnende med ikke at blive karakteriseret sådan ..."

jØ

Politik påvirk

USA: Trumps klima-benægtelser omformer den

90-100 procent af alle klimaforskere er enige om, at mennesker forårsager global opvarmning med studier, der konvergerer med en konsensus på 97 procent. Men der har længe været en betydelig forskel mellem den offentlige opinion af den globale opvarmning og den videnskabelige konsensus:

En ny Gallup-undersøgelse viser, at midtergruppen af parti-uafhængige vælgere er mindre bekymrede over klima-ændringer end for et år siden. I 2017 vidste 71 procent af midtergruppen for eksempel, at de fleste forskere mener, at der sker global opvarmning, og at den er menneskeskabt. I år er det faldet til 65 procent!

Undersøgelser siden 2010 gav ellers forventning om, at den offentlige anerkendelse af forskernes enighed var steget de sidste otte år. Men Gallups nye data viser, at denne tendens er vendt det seneste år.

Polarisering i den amerikanske offentlighed

Mellemgruppen af parti-uafhængige er ikke de eneste påvirkelige. Den amerikanske offentlighed er nemlig blevet mere polariseret i spørgsmålet om klimaet i det seneste år: Klima-bekymringen er faldet blandt de (højre-orienterede) republikanske vælgere, mens (venstre-orienterede) demokrater er blevet mere forstående overfor klimaet som problem.

En nærmere analyse af 74 holdningsundersøgelser 2002-2010 viser, at når kongressens republikanere udstedte offentlige erklæringer imod klima-indgreb eller stemte imod miljøreguleringer, faldt den offentlige bekymring for klimaet. Det er derfor ingen overraskelse, at republikanerne under præsident Donald Trumps forvaltning er blevet mindre bekymrede. Når der afgives politiske signaler – som når Miljøstyrelsens chef hævder, at den globale opvarmning er "gavnlig", eller som når Energi-ministeren hævder, at den globale opvarmning skyldes "havvand" – er der store og tydelige signaler til det republikanske samfund.

Sådan en bevægelse er set før: Mellem 2009-10 faldt offentlighedens bekymring over klima-ændringerne. For at undersøge mulige årsager analyserede forskere fra Yale forandringer i den offentlige

ker folks tro på videnskab og fakta

en offentlige opinion. Modgiften er oplysning om fake news, om mis-information og om vildledning, mener JOHN COOK

forståelse 2008-11. De undersøgte mulige påvirkningsfaktorer som lokale økonomiske forhold, lokale klimaforhold og lokale politikeres miljøforståelse. De opdagede, at ændrede politiske signaler på miljøet fra fx et kongresmedlem var hovedårsagen til faldet i klimafokus.

Det er imidlertid vigtigt, hvem de politiske signaler kommer fra: En omfattende analyse af surveys fandt, at den eneste største drivkraft for klimaopfattelsen var ens politiske tilhørsforhold. Folk tilhører stammer. Når vores sociale gruppe mener noget, er vi tilbøjelige til at tro det samme. Og når vores stammeledere signalerer en position eller holdning, er vi tilbøjelige til at justere og mene det samme.

Sårbarheden overfor klima-misinformation

Det betyder, at Trump-forvaltningens benægtelser af klimaforskningens erkendelser har konsekvenser. Det betyder noget, når præsidenten citeres for, at koldt vejr er bevis mod global opvarmning, når omtale af klimaændringer fjernes fra regeringens hjemmesider, og når en åbenlys klima-benægter udnævnes til direktør for hovedorganisationer som i rumforskningen i NASA, der også udfører central klimaforskning.

Samfundsvidenskabelig forskning forudser, at syndfloden af klima-misinformation om klimaet fra politisk hold har betydning. Og det viser sig i allerede i opinions-undersøgelser.

For en generation siden var klimaforandringer en mere upartisk sag. I 1989 lovede præsident George H.W. Bush at "bekæmpe drivhuseffekten med Hvide Hus-effekten". Men fra begyndelsen af

1990'erne begyndte konservative tænketanke og olieselskaber at formidle misinformation, som gradvist forvandlede og polariserede klima-forståelsen. Og de seneste 14 måneder under Trumps præsidentskab har været som en komprimeret version af dette.

Det er næppe overraskende, at republikanere er tilbøjelige til at mistro realiteten i den globale opvarmning. Men det er bekymrende for den offentlige forståelse, at parti-uafhængige tenderer til det samme. Når jeg holder oplæg om klimakommunikation og benægtelse af videnskab, bliver jeg altid spurgt: "Hvad skal jeg argumentere med for at overbevise en klima-benægter om, at denne tager fejl?". Mit svar lyder: Spørgsmålet er ikke hvad, men hvem? Hvem er målgruppen? Den energi, der bruges til at overbevise de 10 procent skeptikere, er nemlig stort set spildt.

Retfærdigvis er der en række klimiformidlere, der prøver at række ud mod konservative samfund med strålende klima-formidling. Og der er masser af interessant forskning i, hvordan man depolariserer. Men med begrænsede ressourcer skal vi klimiformidlere vælge vores kampe med omhu og lægge energien der, hvor det gør den største forskel. Det er bedre at målrette indsatsen mod den store uafklarede mellemgruppe, som stadig er modtagelig for fakta.

At være åben overfor fakta betyder imidlertid også, at man er sårbar over for misinformation! Når folk konfronteres med modstridende budskaber, uden at de kan skelne fakta fra fiktion, har de tendens til ikke at tro på nogen af delene!

Det største problem ved "fake news" er således ikke, at de overbevises af løgnene, men at løgnenes eksistens i offentligheden får folk til ikke at anerkende fakta. Det forklarer så også, hvorfor republikanerne og demokraterne bevæger sig i modsatte retninger i klima-spørgsmålet.

Oplys om vildlednings-teknikkerne

Løsningen? Min egen og andres forskning peger på, at "immunisering" (inokulation) er nøglen til at neutralisere misinformation. Vi skal forklare vildlednings-teknikker, så folk kan identificere misinformation og undgå påvirkning. Det kræver mediekendskab og kritisk sans. Min forskning i immunisering giver et vist håb: Respondenter siger, at information om vildlednings-teknikkerne neutraliserer misinformation, og det sker vel at mærke på tværs af det politiske spektrum. Det indikerer, at ingen ønsker at blive bedraget, uanset politisk tilhørsforhold! Det kan ikke forhindre Trumpforvaltningens mis-information. Men det er muligt at bevæbne folk – især de parti-uafhængige – der er sårbare over for misinformation.

Konklusion? Et velfungerende demokrati afhænger af en velinformeret befolkning, og indsatsen for at undgå at blive vildledt af misinformation er høj. Mens vores forskningsbaserede miljø-kommunikation bør koncentrere sig om det ubestemte flertal, som er modtagelige – så giver oplysning om klimabenægternes vildledningsteknikker en "immunisering" eller neutralisering af misinformationen.

KILDE: John Cook, HuffPost 04/03/2018

FORFATTEREN: John Cook er forskningslektor ved Center for Climate Change Communication ved George Mason University. Lavede websitet Skeptical Science 2007. Har forsket i "the 97 percent"-problematikken om konsensus blandt klimaforskere og har samlet erfaringerne i "The consensus handbook – why the scientific consensus on climate is important" (marts 2018).

Numerologi – når tal

Det forkerte husnummer kan ødelægge dit hjemmeliv, men på den rette dato kan du grundlægge en succesrig virksomhed. Der er en

Alle kan have en dårlig dag. Men hvis man tror, de dårlige og gode dage kommer og går på baggrund af tilfældighedens luner, så tror man fejl. I hvert fald ud fra et numerologisk perspektiv. For alle dage har numre, og hvert nummer har sine vibrationer, som påvirker vores liv på godt og ondt.

FORSKERforums søgende reporter har taget endnu et skridt ud i pseudo-videnskabernes fascinerende verden. Denne gang er det numerologien – det store talmagiske kompleks af meninger og påvirkninger – som vi ser nærmere på. Numerologien er bedst kendt som den overtro, der får folk til at skifte navne eller tilføje bogstaver til deres eksisterende navne. Bokseren Johnny Bredahl blev pludselig til Johnny Wahid, skuespilleren Christiane Schaumburg-Müller fik tilføjet et Margueritte, og sådan er der masser af mere eller mindre underholdende eksempler.

Men selv om det er det med navnene, vi snakker om, er det tallene, det hele drejer sig om. Tallene og deres vibrationer.

”Ja... hvor skal man starte? Der er flere ting i det. Den overleverede tradition siger, at hvert bogstav har en vibration, der samles til navne, som har en overordnet vibration, der påvirker den, der bærer navnet,” forklarer Estel Ehvass.

Vibrations-pille

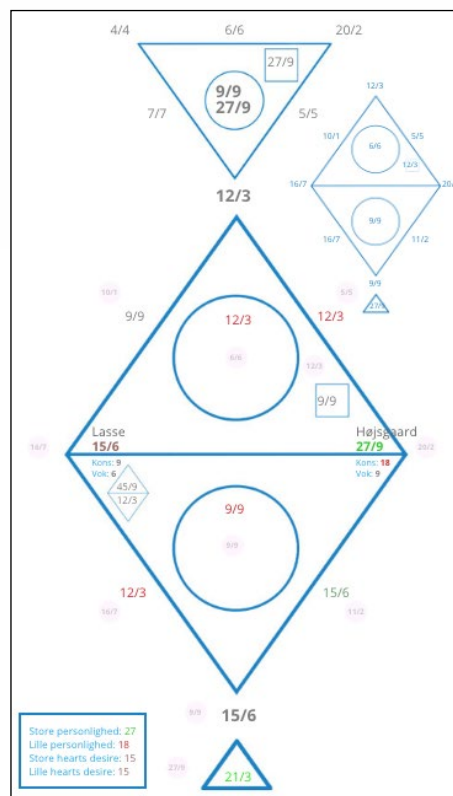
Hun sidder i sit hjem i et af de nye højhuse ved Amager Strand og lægger et såkaldt numeroskop på baggrund af mit navn, Lasse Højsgaard. Hvert bogstav har en talværdi – L er 3, A er 1, S er 3, E er 5 – som man lægger sammen. Fornavnet Lasse giver således summen 15 og tværsommen 6, hvilket samles som tallet 15/6. Den kombination har en særlig vibration, efternavnet giver et andet tal, der også har sin vibration. De vibrationer påvirker vores liv på en bestemt måde, men ændrer man på navnet, ændrer man på vibrationerne og dermed også sit liv.

”Det, vi giver, er som en

vibrations-pille. Det kan for eksempel være, jeg vil give dig en vibration, der hedder 33/6. Det ville være en vibration, der ville hjælpe dig til at være mindre naiv, mere realistisk, men samtidig være enormt varm og have lyst til at gøre noget godt for mange,” fortæller hun.

Fødselsdag og navn spiller sammen

Men øvelsen er mere avanceret end at lægge bogstavværdierne sammen og slå vibrationen op i en bog. Numeroskopet dannes på baggrund af tallene fra ens fødselsdato og ens navn. Ud fra matematiske formler genererer disse tal andre talværdier, der placeres i et geometrisk system, og det er her, man aflæser vibrationerne og deres samspil. Det er her Estel Ehvass' kunnen kommer i spil.

Tallene fra ens fødselsdag og bogstav-værdier i navnet placeres i et geometrisk system – et numeroskop – som numerologen kan aflæse.

”Numerologens kunnen er, at man bedre og bedre forstår, hvordan vibrationerne manifesterer sig for den enkelte. Alle kan læse om tallet 23/5 i en bog, men det kommer med tolkningserfaring at se, hvordan den manifesterer sig,” fortæller hun.

En uhorbar klang

Men hvad er det for vibrationer, og hvordan kan de påvirke vores liv? Når Estel Ehvass skal forklare det, sammenligner hun det med de eksperimenter, som den japanske forsker Masaru Emoto har foretaget, hvor han lod vand påvirke af forskellige typer vibrationer af vrede, taknemmelighed, had osv. og herefter frøs vandet og studerede iskrystallerne. Tesen var, at krystallerne var smukkere og mere regelmæssige, når vandet var udsat for positive vibrationer. Studiet blev peer-reviewed og publiceret, men fik også meget kritik for metoden.

”Vi bliver påvirket af vibrationer, ligesom vi påvirkes, når vi lytter til musik. Vores navne er også en klang, der påvirker os hele tiden. Det skal ikke forveksles med lydbølger fra musik – det er en uhorbar klang. Du står i dit eget hus af vibrationer,” siger Estel Ehvass.

Toppen af det spirituelle isbjerg

Første artikel i serien her i FORSKERforum om alternative videnskaber handlede om astrologi, og her fortalte Claus Houlberg, hvordan astrologien ikke kan forstås ud fra den materialistiske forståelsesramme, moderne mennesker normalt forholder sig til. Vi er ude i en spirituel forklaring. Det er nogenlunde samme tankegang, Estel Ehvass henviser til.

”For de fleste mennesker er der nok meget langt til den tanke, at det skulle betyde noget. Men det er jo også, fordi vi har det verdenssyn, vi har. Fra et andet perspektiv ville det måske være helt logisk. Nogle mener, at vi er som små pacman'er, der æder sig af sted i to dimensioner og ikke rigtig fatter noget. Nogle

gør en forskel

en verden af tal og særlige vibrationer

“

Vi bliver påvirket af vibrationer, ligesom vi påvirkes, når vi lytter til musik. Vores navne er også en klang, der påvirker os hele tiden.

Estel Ehvass

gange ser man toppen af isbjerget – det er det, numerologien og astrologien viser.

Forskning i numerologi

Inden hun blev numerolog på fuld tid havde hun studeret musikvidenskab på AU, og hun drømte faktisk i en overgang om at komme til at forske i musikkens virkninger. Nu vil hun forsøge at føre de forskningsambitioner over på numerologien.

”Før var der kun få numerologer, men nu er vi mange, så vi har efterhånden adgang til mange data. De fleste numerologer følger op på de folk, der har fået navneskifte, og det kunne være interessant at lave et projekt med mange mennesker for at se, om folk kan mærke en effekt af navneskiftet. Jeg kan selv konstatere ret enslydende beskrivelser fra mine kunder, eksempelvis omkring tallet 11/2. Jeg ser den ene efter den anden, der har fået 11/2 og bare har lyst til at trække sig tilbage,” fortæller Estel Ehvass.

Hendes mand er også numerolog og tidligere uddannet datalog, og de har sammen udviklet et software-system for numerologer, der benyttes af omkring 150 personer i Danmark. Det har samtidig dannet rammen for et fagligt netværk og givet tekniske muligheder for, at man kan trække på fælles data. I samarbejde med folk i det netværk har Estel Ehvass en plan om at indsamle empiriske data, der kan bruges til et forskningsprojekt. Andre i netværket kigger eksempelvis på skakspillere, der ud fra den numerologiske teori skulle have bedre chancer for at vinde på visse dage med for dem gode dagsvibrationer.

”Lige nu går vi og kigger efter

mini-resultater og finder ud af, hvad vi skal gå efter, og så vil vi designe projektet og finde ud af, hvordan det skal forløbe. Så lige nu holder jeg øje med ting hos kunderne – blandt andet 11/2.”

Coca Cola var et hit-navn

Fødselsdatoen er det vigtigste tal, herefter kommer navnet. Men tilværelsen er fyldt med tal, der kan påvirke med vibrationer. Som nævnt er der dage, hvor datovibrationerne giver gode chancer for at vinde i tennis eller ludo, alt efter hvem man er.

”Ja, de påvirker os alle, spørgsmålet er i hvor høj grad. Nogle tal betyder mere end andre. Nogle dage har nogle forskellige vibrationer. Hvis jeg som 8'er møder en 7'er-dag – eksempelvis den 16. i måneden – sker der noget andet, end hvis du som 3'er møder en 7'er-dag. Det er individuelt.”

Størstedelen af Estel Ehvass' kunder kommer for at få rådgivning til at ændre navn, men ikke kun det. Datoer til at blive gift eller starte nye forretninger op er også noget, hun jævnlige rådgiver om.

”Det er selvfølgelig mest kvinder, der kommer. Sådan er det, når det handler om følelser og spiritualitet. Men her kommer også mænd, og de kommer typisk for business-numeroskoper,” fortæller hun og nævner, hvordan Coca Cola gennem sit navn og dato, virksomheden startede op, har været enormt godt disponeret for forretnings succes – hvilket den jo også har fået.

Pas på husnummeret

Et andet tal, man ifølge numerologien ikke skal kimse ad, er det husnummer, man bor i. FORSKERforum havde tidligere adresse på Nimbusparken 16 – et nummer, der ifølge numerologien giver en helt rædderlig vibration, der simpelthen tiltrækker tab. Heldigvis ændrede FORSKERforums adresse sig for nogle år siden på grund af en ombygning til Peter Bangs Vej 30, hvilket til gengæld skulle give stor retning og målbevidsthed i arbejdslivet.

De "andre" videnskaber

Også uden for universitetets og de anerkendte videnskaber rammer findes der forklaringer på tilværelsen. I en artikelserie går FORSKERforums søgende reporter på besøg i den pseudovidenskabelige verden – med nysgerrighed og åbent sind. I dette nummer handler det om numerologi.

Reporteren har interviewet Estel Ehvass, som engang hed Maria. Men da hun var omkring 20 år, fortalte en ven, hvordan han havde haft en kæmpe positiv effekt ved at skifte navn. Det skulle hun også prøve.

”I dag er numerologien stadig underlig for mange, men dengang omkring årtusindeskiftet var det seriøst underligt. Siden er der sket meget, og de seneste fem år har mange almindelige folk, der slet ikke er hokus-pokus-agtige, skiftet navn,” fortæller hun.

”Jeg har selv boet i et rigtig dårligt husnummer, og det var godt nok svært at trække noget god energi ud af det. Det lykkedes i nogen grad, men der kom en masse ting i vores liv, der handlede om det tal. så det var rigtig godt at komme hertil,” fortæller Estel Ehvass om sin lejlighed, der ud over en fantastisk udsigt over Øresund er begunstiget med husnummeret 23, som er et absolut hit-nummer i forhold til god energi.

Havde lejligheden ligget i nr. 18 i stedet for 23, var hun aldrig flyttet ind. Og selv på korte besøg kan hun godt mærke, når hun kommer ud i huse, hvor numrene giver dårlige vibrationer.

”Det føles i starten lidt sjovt, men så skal man arbejde med at neutralisere den negative energi. Men der er mange ting, der spiller en rolle, selvfølgelig også de beboere, der er i huset. Er man meget uharmonisk, vil man påvirke hele adressen. Men vi er altid selv stærkere med vores navne og vores valg og bevidsthed end husnummerets indflydelse.”

lah

Udgiveradresseret maskinel magasinpost id-nr.: 42026
 Al henvendelse vedr. adresseændring eller -fejl hos din medlemsorganisation (DM eller Djøf).

Nøgleroman om rektor?

FORSKERforum interviewede Pallesen ved hans tiltrædelse i 2001 og fik taget et foto hvor han stolt poserede på sin kølerhjelm.
 I 2004 afslørede FORSKERforum så at Pallesen ulovligt havde bevilliget sig selv fri bil.

DTU-rektor Lars Pallesen ramte forsiden, da det blev afsløret, at han havde trodset et ministerielt forbud og indkøbt sin egen luksusbil til tjenestebil. Den historie nåede FORSKERforums læsere at blive grundigt trætte af, men nu dukker den op igen som inspiration til en krimi: "Mord på universitetet".

Hovedpersonen er nemlig en rektor med en firmabil, der godt nok ikke er en Alfa Romeo, men en Maserati, som har sin afmærkede parkeringsbås udenfor rektors vindue, og som rektor stolt poserer foran på pressefotos. Det er detaljer, som passer på virkeligheden.

I det hele taget er der mange detaljer, som passer ganske godt på faktiske personer og begivenheder i Mads Christoffersens krimi. Men selv om han er tidligere leder af DTU's MBA-program og har et indgående kendskab til Pallesens gerninger og ugeringer, så kan den vel kaldes en nøgleroman, som er defineret af at være fiktion, men med indbyggede faktiske forhold. Forfatteren skriver godt nok, at romanen er fiktion fra ende til anden, og at ethvert sammenfald med virkelige personer eller hændelser beror på rene tilfældigheder.

Selv om historien om Pallesens bil faktisk er interessant nok i sig selv, så giver roman-formen en kunstnerisk frihed til at kommentere begivenheder, og det kan også gøres i let satirisk form. Med forfatterens ord er det en "skæmtekrimi".

Plottet: Mord på rektor

Krimier er bl.a. defineret ved, at der sker et mord, og i dette tilfælde går det ud over rektor Aage Aalesen. Han er en brutal og forfængelig leder, som straffer og belønner sine ansatte, og som netop har søsat en stor privatiseringsplan, der ikke er populær blandt de ansatte og heller ikke hos visse af de ældre mellemledere. Aagesen bliver myrdet på sit kontor efter en delvis vellykket årsfest, hvor arveprinsen – som til stor ærgrelse for rektor erstattede Majestæten – mødte op i en stor brandert. Og forud for dagen var alt heller ikke helt vellykket, for rektor har været indkaldt til ministeriet, som har opdaget, at rektor har trodset ministeriet og anskaffet Maseratien, og de kræver, at rektor køber bilen fri for købsprisen 990.000 kr.

Det er groft sagt scenen, som så får en selvbestaltet privatdetektiv og en

rumænsk rengøringskone – der er eks-kemiker – til at gå på jagt efter morderen.

Nu blev Pallesen som bekendt ikke myrdet. Han omgik ministeriets forbud mod tjenestebil ved at lade et DTU-selskab (IPU), som rektor var formand for, købe Pallesens egen bil for 210.000 kr. Da FORSKERforum afslørede det nogle år efter, stod Pallesen skoleret i ministeriet. DTU blev pålagt at afvikle arrangementet, og Pallesens bil kom til at koste dem 368.490 kr.

Mens andre var blevet fyret, slap Pallesen med en påtale, for han var en nyttig mand for ministeriet og forskningsminister Helge Sander, der som bekendt havde mottoet "Fra forskning til faktura".

Men Sander er der endnu ikke skrevet krimier om, selv om hans omgang med hjerneforskeren Milena Penkowa også kunne danne forlæg for en krimi. Hun havde jo også en sportsvogn.

jø

MADS CHRISTOFFERSEN: Mord på universitetet (Forlaget MONDOGRANDE, 199 kr.)